

BESTUURS VERSLAG 2024

HET LAAGLAND

INHOUDSOPGAVE

1. Doelstelling, Bestuur & Toepassing Codes	5
2. Toelichting exploitatieresultaat & financiële positie	10
3. Beschrijving voorstellingen & overige activiteiten	15
4. Publieksbereik	24
5. Talentontwikkeling & nieuwe makers	31
6. Verslag Raad van Toezicht	35

VOOR WOORD

Met dit bestuursverslag 2024 rondt Het Laagland de culturele basisinfrastructuurperiode 2021-2024 af. Een periode die startte in covidthijden, waar nu bij de afronding het politieke wereldtoneel alle aandacht vraagt. Terugkijkend zijn we als directie trots op de manier waarop we onze maatschappelijke ambitie in deze periode hebben weten te realiseren. De kracht van theater is in deze tijd van leven meer dan ooit voelbaar en ook voor ons gezelschap verbindend en betekenisvol. En we zijn trots op het feit dat onze receptieve werking getuige de pers- en publieksreacties onverminderd sterk staat. Met als hoogtepunt in 2024 de uitreiking van de PodiumKids Publieksprijs 2024 op het Jeugdtheatergala voor *Help! Helikopterouders* (regie Inez Derksen) als beste jeugdvoorstelling van theaterseizoen 2023/2024.

De sociaal-artistieke lijn *ZuidZone* heeft blijvende impact op de verdere werking van ons gezelschap: we staan meer dan ooit met onze voeten in de Limburgse löss en kijken veel verder dan onze eerdere theaterbubbel. Dit heeft ook impact op onze verdere projecten en op de interne en externe gesprekken die we voeren over diversiteit & inclusie. Persoonlijk makerschap vanuit de autobiografie van de betrokken regisseur en cast is zowel in de wijk als op de theatervloer steeds centraler komen te staan.

Het Laagland is er de afgelopen kunstenplanperiode in geslaagd haar financieringsmix te verbreden. Onze samenwerking met woningcorporatie ZOwonen is een geslaagd voorbeeld van een duurzaam partnerschap, waarbij naast een jaarlijkse financiële bijdrage ook personeel voor en achter de schermen bij projecten binnen *ZuidZone* wordt ingezet. Recent boekten we ook succes door bouwbedrijven actief binnen Geleen-Zuid aan *ZuidZone* te koppelen.

Kortom: Het Laagland staat aan de vooravond van ons 25-jarig bestaan, artistiek en organisatorisch sterk in haar schoenen. Een solide basis die gezien de nog niet uitgekristalliseerde plannen voor een nieuwe cultuurbestel en de financiering daarvan hard nodig is. Net zo hard als de behoefte aan de verhalen die wij de komende jaren zullen blijven vertellen. Vanuit onze passie voor theater én vanuit een sterk gevoelde noodzaak voor verzachting en verbinding.

Inez Derksen
artistiek directeur

Simone Mager
algemeen directeur

DOELSTELLING, BESTUUR & TOEPASSING CODES

1

DOELSTELLING

Stichting Het Laagland heeft zich ook in 2024 onverminderd gericht op de productie van theatervoorstellingen voor voornamelijk jeugd en jongeren, met alle bijbehorende werkzaamheden om dit artistieke werk te vertonen, onderwijzen, publiceren of ten gehore te brengen. Het Laagland kent geen winstdoelstelling en heeft als stichting een ANBI-status. Het Laagland publiceert dit bestuursverslag met bijbehorende jaarrekening uiterlijk op 1 juli op hetlaagland.nl/gezelschap/plannen-en-jaarverslagen.

BESTUUR

Het bestuur van Het Laagland bestaat uit een tweehoofdige directie, sinds 2015 gevormd door algemeen directeur Simone Mager en artistiek directeur Inez Derksen.

In het kader van de WNT-verantwoording kunnen wij melden dat de beloning van het bestuur ruim binnen de gestelde bezoldigingsnorm van maximaal € 233.000 per jaar valt:

Mevrouw S.C.A. Mager, algemeen directeur, het volledige jaar 2024 fulltime in dienst van Het Laagland. Het brutoloon inclusief vakantietoeslag bedroeg € 86.792 (2023: € 81.306)

Mevrouw I.M. Derksen, artistiek directeur, het volledige jaar 2024 fulltime in dienst van Het Laagland. Het brutoloon inclusief vakantietoeslag bedroeg € 86.792 (2023: € 81.023)

Er is geen sprake van verdere belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen, en buiten opgebouwd pensioen evenmin beloningen betaalbaar op termijn.

TOEPASSING VAN DE CODES

Het Laagland maakt onder artistieke aanvoering van Inez Derksen *theater waar je van groeit*. Dat is onze missie. De drie codes Cultural Governance, Fair Practice en Diversiteit & Inclusie vormen geen separate lijstjes die we jaarlijks afvinken, maar de integrale onderbouwing van onze uitgangspunten die we met regelmaat intern, met onze Raad van Toezicht en binnen ons team, toetsen.

ACHTERNAAM	INITIALEN	M/V/X	GEBOORTEJAAR	FUNCTIE	DATUM AANSTELLING	DATUM	(NEVEN) FUNCTIES
Derksen	I.M.	v	1967	bestuurder/ directielid	13-07-2000	onbepaald	artistiek directeur
Mager	S.C.A.	v	1968	bestuurder/ directielid	01-09-2015	onbepaald	algemeen directeur

CODE GOVERNANCE CULTUUR

Het Laagland is een stichting en kent sinds de oprichting een Raad van Toezicht-model. Taken en bevoegdheden van het bestuur en de verhouding met de Raad van Toezicht (RvT) zijn vastgelegd in het directiestatuut, de bevoegdheden van de RvT zijn vastgelegd in een eigen reglement. De RvT bestaat uit vijf leden inclusief voorzitter, zij verrichten hun werkzaamheden zonder vergoeding anders dan een reiskostenvergoeding. De RvT heeft met het aantreden van Machteld Beukema per juni opnieuw een enthousiaste en deskundige voorzitter. Machteld Beukema was onder meer wethouder cultuur in de gemeente Peel en Maas en heeft een brede achtergrond binnen het sociale- en veiligheidsdomein in Limburg en daarbuiten. Voor het verslag Raad van Toezicht wordt verwezen naar hoofdstuk 6 van dit bestuursverslag.

CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE

De interne werkgroep diversiteit & inclusie heeft de taak om de directie op dit thema te adviseren en is in 2024 drie keer samengekomen. Dit leverde waardevolle gesprekken over ieders roots, het omgaan met eigen en extern ongemak op dit thema op de werkvloer en daarbuiten. De BIAS-training van Bernice Feller (Just B) moest wegens ziekte binnen het team uitgesteld worden en heeft inmiddels in januari 2025 plaatsgevonden. Voor 2025 zijn teamsessies gepland waar de acties op de thema's programma, partners, publiek en personeel worden besproken. De scan Diversiteit & Inclusie wordt 2-jaarlijks herhaald en zal eind 2025 opnieuw plaatsvinden. Verderop in dit verslag wordt gereflecteerd op publiek en programma, waarbij ook het onderdeel partners wordt meegenomen. Personeel komt verderop in dit hoofdstuk ruimer aan de orde.

FAIR PRACTICE, FAIR PAY & FAIR CHAIN

Het Laagland is een zorgvuldige en betrouwbare werkgever, zowel voor het vaste team als voor tijdelijke medewerkers in loondienst, zzp-ers en stagiaires. Dit horen we onder meer terug via tour-evaluaties met cast & crew en middels exitgesprekken. De toepassing van de CAO en modelovereenkomsten zoals voor auteurs en componisten maakt een transparante en eerlijke beloning mogelijk. De handhaving van de wet DBA vormt wel een uitdaging; acteurs met een gecombineerde praktijk moeten wennen aan het feit dat zij voortaan in loondienst moeten werken en voor tijdelijke productieleiders. Zeker voor tourtechnici is zelfstandigheid vaak een bewuste keuze die ook onder druk van handhaving vanaf 2026 niet zo maar losgelaten wordt.

KLIMAATZORG

Met name vanuit techniek en productie is er binnen ons gezelschap groeiende aandacht voor duurzaamheid. Het Laagland is aangesloten bij *Te Zijn of Niet Te Zijn* en onze technisch producent was in 2024 actieve deelnemer aan het landelijke initiatief Theatre Green Book. Onze focus ligt op hergebruik van decor en kostuums, waar mogelijk reizen met het openbaar vervoer en het gebruik van duurzame materialen. Aangezien we gevestigd zijn in een pand dat niet ons eigendom is en waar we ook niet de hoofdhuurder zijn, is er weinig invloed op het verbruik van gas, water en licht op onze locatie. Belangrijk verbeterpunt is de inzet van elektrische bakwagen voor tournees in plaats van dieseltransport, de doorontwikkeling van deze modellen laat echter nog op zich wachten.

VERTROUWENSPERSOON

We kunnen met recht stellen dat Het Laagland goed gezelschap is, een organisatie waar in het algemeen iedereen zich veilig en serieus genomen voelt en actief wordt betrokken. En dat daar waar dat anders mocht worden ervaren, er ook ruimte is om dat aan te kaarten en te bespreken. De rapportage van de externe vertrouwenspersoon over 2025 past bij dit beeld. Als directie zijn we ons ervan bewust dat het ontbreken van meldingen niet per se wil zeggen dat er niets speelt. Veilig kunnen werken vraagt om consequente aandacht en vooral ook om goed voorbeeld vanuit het management van de organisatie. Met het ZuidZone-team is op hun verzoek een gesprek gevoerd met de vertrouwenspersoon omdat ervaren wordt dat het werken in de wijk een stevig appèl op de betrokken makers kan doen, zeker op het moment dat als zij de wijkmakers na afronding van een traject weer moeten loslaten. Daar blijven we in de begeleiding extra alert op.

TEAM

De aanpak van maandelijkse team-gesprekken met wezenlijke onderwerpen als inclusie, klimaat en sociale veiligheid als thema bevalt goed en laten we niet meer los. De invoering van 360 graden feedbackgesprekken waarbij medewerkers onderling hun functioneren evalueren, wordt door het team als zeer positief ervaren. Het past de aard van ons gezelschap en het persoonlijk makerschap dat wij nastreven om oog te hebben voor ál onze medewerkers.

Medio 2024 is ons team versterkt met een hoofd productie, een functie die ten opzichte van de voorgaande rol van coördinator inhoudelijk steviger is en die past bij onze bredere werking. In september 2024 is het team verstrekt met een parttime artistiek assistent waardoor de artistiek directeur wordt ontlast en wat de continuïteit van de artistieke werking van ons gezelschap ten goede komt. Het Laagland-team in vaste dienst uitgedrukt in fte's was

Joost

Dominique

Maja

Lotte

Maartje

Renée

Loes

Lando

Justine

Elise

Thierry

Mayke

Kiki

lager dan begroot: 8,68 versus 10,12 fte. Door carrièrekeuzes van teamleden marketing en productie zijn er nieuwe collega's gestart op basis van een tijdelijk dienstverband en die fte-omvang is dan ook gestegen. De totale formatie bestond in 2024 uit 13,77 fte, iets lager dan de begrote 14,61. Dit komt met name doordat de ontstane teamvacatures niet aansluitend konden worden ingevuld en Het Laagland in 2024 minder stagiaires in huis had dan voorzien.

Dat Laaglanders soms uitvliegen, past onze missie *theater waar je van groeit* en creëert ook de kans om de inclusiviteit van ons team verder te versterken. In de praktijk blijkt dit gezien de samenstelling van de beroepsbevolking in onze regio, ondanks de aangepaste werving om juist ook bi-culturele kandidaten aan te spreken, geen eenvoudige ambitie die door de krapte op de arbeidsmarkt nog eens extra onder druk is komen te staan.

Er is in 2024 geïnvesteerd in de aanschaf van planningssoftware aangezien de huidige werkwijze niet meer paste bij de omvang en output van onze organisatie. Het planningspakket Yesplan zal begin 2025 volledig worden geïmplementeerd.

CAST

Acteurs worden per voorstelling gecast maar zijn als Laaglanders met een tijdelijk contract het gezicht van Het Laagland op tournee. Zichtbare inclusie op de vloer is al langer beleid en waarborgt – gecombineerd met de autobiografische manier van werken van met name de artistiek directeur – meerstemmigheid en een connectie met een breder publiek.

INHUUR

Voor de realisatie van onze voorstellingen en activiteiten maken we gebruik van een groot aantal tijdelijke medewerkers: in 2024 hebben we samengewerkt met 67 unieke auteurs, ontwerpers, theaterdocenten, regisseurs, theatermakers, productieleiders en technici. Soms met een opdracht voor één dag, vaak ook met een langere verbintenis en voor een aantal maanden rond een tournee of middels herhaalde korte opdrachten.

VRIJWILLIGERS

Het Laagland heeft in 2024 kunnen rekenen op de inzet van 20 vrijwilligers die via een vrijwilligerscontract een vergoeding hebben ontvangen voor hun werkzaamheden. Dit zijn meestal hand en spandiensten tijdens activiteiten van ZuidZone en van Theaterwerkplaats Jong Laagland. Het betreft een klein aantal uren per vrijwilliger, de volledige omvang is omgerekend 0,52 fte.

TOELICHTING

2

EXPLOITATIE

RESULTAAT

&

FINANCIËLE

POSITIE

Het Laagland sluit 2024 af met een gering negatief resultaat van -€ 4.624. Daarmee volgt de realisatie van 2024 in grote lijnen de begroting van 2024. De totale baten van € 1.986.758 zijn € 12.391 hoger dan geraamd (€ 1.974.367), de totale lasten zijn met een realisatie van € 1.987.130 (begroot € 1.973.116) eveneens licht gestegen. Zowel aan de baten- als aan de lastenzijde zijn op onderliggende posten verschuivingen te zien. Hieronder volgt een toelichting op de materiële verschillen in de functionele exploitatierekening tussen begroting en realisatie 2024 (zie pagina 7 & 8 van de jaarrekening).

BATEN: EIGEN INKOMSTEN

Het Laagland genereerde in 2024 meer publieksinkomsten en ook de overige directie en indirecte inkomsten waren hoger dan geraamd. Dat de totale eigen inkomsten lager uitkomen dan begroot, komt doordat in de begroting de verwachte bijdrage van het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) ten onrechte als privaat geld was meegenomen. In de realisatie is dit gecorrigeerd, waardoor de totale eigen inkomsten lager uitvallen en de incidentele publieke subsidies juist hoger.

De **totale publieksinkomsten (7)** van € 222.294 zijn € 36.560 hoger dan begroot. Een bedrag van € 11.000 hangt samen met uitkoopsommen van de Theater in de Klas voorstelling *Stress Les(s)*. Deze jaarlijkse samenwerking met Toneelgroep Maastricht wordt beurtelings geproduceerd. *Stress Les(s)* is bij Toneelgroep Maastricht gemaakt, maar Het Laagland heeft de verkoop gedaan en zodoende zijn ook de inkomsten door ons geïnd, wat niet zo begroot was. Deze inkomsten zijn verrekend met de gemaakte kosten. Daarnaast was de reprise van *Ruimtereis* succesvoller dan begroot: in plaats van de verwachte 29 speelbeurten is deze kleutervoorstelling 56 keer gespeeld. Met name de afzet van schoolvoorstellingen was hoger dan begroot. In totaal heeft *Ruimtereis* € 21.000 meer recette opgeleverd. Voorts heeft ook

de dreumesvoorstelling *VoLuMe* een betere reprise gespeeld, wat nog eens € 9.000 extra recettes heeft opgebracht.

Van de familievoorstelling *Help, Helikopter-ouders* is door ziekte en blessures van de cast helaas een aantal voorstellingen geannuleerd, wat een drukkend effect had op de inkomsten van deze titel.

De post **vergoeding coproducenten (9)** is € 13.333 lager dan voorzien. Dit hangt samen met de lagere bijdragen van VIA ZUID aan de 2^e editie van *Artist in School* en *ZuidZone*. Het Laagland heeft hier te optimistisch begroot, VIA ZUID blijft een prettige en betrouwbare partner.

Voor **overige directe inkomsten (10)** geldt dat deze € 25.292 hoger zijn dan geraamd. Vanuit de afdeling educatie zijn er met het primair onderwijs diverse cocreaties gerealiseerd met € 14.000 extra inkomsten (vermeld onder workshops). Binnen *ZuidZone* zijn via nieuwe partnerschappen extra inkomsten gerealiseerd, zoals een bijdrage van de Toneelacademie Maastricht voor de coaching van studenten binnen de ZuidZone-werkplaats. Voor *ZuidZone* was het leggen van een connectie met de bouwbedrijven een ambitie van Het Laagland. Die doelstelling is behaald, maar niet als inkomsten geboekt, doordat Heijmans voor het project *Aan Tafel!* benodigde materialen zoals rijplaten,

bouwhekken en kantoorunits met een tegenwaarde van € 10.000 meerdere weken in bruikleen om niet op de voorstellingslocatie heeft geplaatst. De bijdrage van Bouwbedrijf Van Wijnen van € 3.500 aan *Aan Tafel!* had wel op deze post geboekt kunnen worden, dit bedrag is recent gefactureerd en derhalve niet in deze jaarrekening opgenomen. In opdracht van instelling Koraal heeft het Zuidzone-team een aparte editie van *Thuis in je hoofd* uitgevoerd (€ 20.007).

Voor 2024 waren er geen **indirecte inkomsten (13)** begroot. Het gerealiseerde bedrag van € 6.968 betreft een optelling van kleine bedragen zoals de opbrengst van de culturele verhuur van de repetitieruimte Laagland@Lokaal (voormalige Petrusschool) in Sittard.

Voor **private fondsen (16)** geldt dat de bijdrage van het FCP voor *ZuidZone* in de begroting abusievelijk was opgenomen als privaat fonds, waar het een Rijksfonds betreft. In de jaarrekening 2024 is de realisatie nu correct geboekt bij **incidentele publieke subsidies (26)**. Van de totale FCP-toekenning van € 500.000 voor de periode 2024 t/m 2028, is in 2024 € 83.333 besteed.

BATEN: SUBSIDIES

Het Laagland is als jeugdpodiumkunst-instelling in de periode 2021-2024 **structureel gefinancierd** door het Ministerie van OCW als BIS Jeugdpodiumkunst-instelling. In 2024 bleek de ova-indexering van de jaarlijkse landelijke subsidie lager dan begroot, waardoor onder **Totaal structureel OCW (21)** € 11.080 minder is ontvangen dan voorzien. De bijdragen van Provincie Limburg en Gemeente Sittard-Geleen zijn in 2024 niet geïndexeerd. De post **incidentele publieke subsidies (26)**

is € 83.333 hoger dan begroot vanwege de hierboven toegelichte correctie betreffende FCP. Het resterende bedrag betreft de projectbijdrage van de Gemeente Sittard-Geleen voor *Artist in School*.

LASTEN: BEHEERSLASTEN

De **beheerslasten materieel (1)** zijn ten opzichte van de begroting met € 29.509 gestegen. Dit betreft € 19.753 aan extra uitgaven onder **algemene publiciteit**, waarvan € 10.000 samenhangen met de voorbereiding van onze nieuwe website (lancering in 2025). De afschrijvingskosten zijn gestegen en dit hangt samen met de aanschaf van zit-stabureaus en macbooks voor techniek en marketing.

De **beheerslasten personeel (2)** zijn met een realisatie van € 235.639 met € 8.301 toegenomen, samenhangend met de contractuitbreiding van de senior financiën & personeelszaken naar 100%.

De medewerker financiën is eerder dan geraamd een vast contract aangeboden, vandaar dat hier geen sprake meer is van tijdelijke contracten.

De **activiteitenlasten materieel (4)** zijn € 20.224 lager dan begroot, dit komt met name door de lagere voorbereidingskosten van *ZuidZone* van € 16.000. Voorts is aan specifieke publiciteit € 7.358 minder uitgegeven dan begroot.

De totale **activiteitenlasten personeel (5)** zijn vrijwel conform begroting. Op onderliggende posten zijn uiteraard wel verschillen te zien. De totale activiteitenlasten personeel vast bedragen € 467.047 in plaats van € 614.698. Voor de post artistieke leiding geldt dat er € 17.498 ontvangen vanuit de verzuimverzekering. Het grootste verschil zit in de post overig personeel: hier was € 420.402 begroot en is € 288.279 uitgegeven. Dit verschil van

132.132 is mede ontstaan doordat 2 vaste Laagland-teamleden in 2024 hun carrière buiten ons gezelschap hebben voortgezet. Hun vervangers zijn aangenomen op basis van tijdelijke dienstverbanden, vandaar dat onder Tijdelijk contract de post Overige personeel (tijdelijk) juist is gestegen met € 112.516. Ook de post Artistiek kader tijdelijk is € 8.516 hoger dan begroot door een uitbreiding van de contractomvang van de artistieke coördinator *ZuidZone* en de eerdere start van de artistiek assistent, een nieuwe maar lang verwachte functie bij Het Laagland.

Bij inhuur is € 24.658 meer besteed, dit geldt vooral de inhuur voor de realisatie van de nieuw ontstane projecten binnen *ZuidZone* en de inzet van theaterdocenten voor educatieve projecten in cocreatie met het primair onderwijs.

Bij Bankrente en -kosten is een donatie van € 4.026 opgenomen voor onze collega's van Theatre Day Productions in Gaza, gekoppeld aan de landelijke actie vanuit de theatersector.

EIGEN VERMOGEN

Per 31 december 2024 beschikt Het Laagland over een **eigen vermogen** van € 288.995, bestaande uit een **algemene reserve** van € 225.560, een **bestemmingsreserve** jubileumactiviteiten 2025 (voorheen covid19) van € 60.935 en een **bestemmingsreserve automatisering** van € 2.500 groot.

De Provincie Limburg heeft per 2023 de systematiek van **egalisereserve** opnieuw ingevoerd, gezien het negatieve exploitatiesaldo betreft de stand van de egalisereserve nul. Onder **2.10** is het tekort naar rato van de structurele provinciale bedrage verwerkt en vervolgens aangevuld vanuit de algemene reserve.

BESTEMMINGSRESERVES

De bestemmingsreserve covid19 van € 60.935 is hernoemd als bestemmingsreserve jubileumactiviteiten 2025. Zoals reeds in eerdere bestuursverslagen aangegeven, bestaat deze reserve niet uit ontvangen covidgeldten maar uit het gerealiseerde exploitatieresultaat. De in 2021 en 2022 door Het Laagland ontvangen zogenaamde RAOCCC-gelden zijn in 2022 volledig besteed. Het Laagland heeft de covid19 bestemmingsreserve in 2020 aangemaakt vanuit een positief exploitatieresultaat om tegenvallende inkomsten door mogelijk nieuwe lockdowns of de meerkosten voortkomend uit covid op te kunnen vangen. Vanaf 2023 is covid19 definitief uit ieders leven en is in het bestuursverslag van dat jaar aangegeven deze reserve te benutten voor activiteiten samenhangend met ons 25-jarig bestaan in 2025. Vandaar dat nu toch besloten is voor een bij deze bestaande bestemming passende naam. In 2025 wordt dit bedrag besteed aan de lancering van een nieuwe website, marketinguitingen passend bij het 25-jarige bestaan en de locatievoorstelling *Zwembadjaren*.

Uit de **bestemmingsreserve automatisering** is € 5.500 gedoteerd in verband met de afschrijving van automatisering. Zodoende resteert hier per 31 december een bedrag van € 2.500.

CONTINUITEIT

Het Laagland hanteert een **solvabiliteitsnorm** van ten minste 0,30. In 2024 is deze norm met 0,41 (2023: 0,52) ruimschoots behaald. De liquiditeitsratio is met 1,66 lager dan de 2,00 van 2023, met als verklaring dat de kortlopende schulden hoog zijn door het vooruit ontvangen bedrag van het FCP voor *ZuidZone* van € 250.000

voor 2024 en 2025 waarvan nog € 166.667 resteert. Het weerstandsvermogen is met 0,15 stabiel en gezond.

Met de toekenning van structurele subsidie vanuit zowel OCW als de Provincie Limburg voor de periode 2025 t/m 2028, biedt Het Laagland in combinatie met de actuele **algemene reserve** de benodigde continuïteit en armslag. Middels de toegekende bijdragen vanuit het Fonds voor Cultuurparticipatie en woningcorporatie ZOwonen, kunnen we bovendien tot februari 2028 actief blijven met het sociaal-artistieke project *ZuidZone* in de wijk Geleen-Zuid.

Per 2025 is een nieuw huurcontract voor onze locatie in Sittard-Geleen van kracht en is met verhuurder De Domijnen (als juridische opvolger van de gemeente Sittard-Geleen) een oplopende huur overeengekomen met daarnaast een vergoeding voor energieverbruik en schoonmaakkosten. De gemeente Sittard-Geleen draagt in 2025 bij aan deze lastenstijging en zal dat naar verwachting ook de komende jaren blijven doen. Er waren al gesprekken gaande over verhoging van de gemeentelijke bijdrage, juist ook vanwege onze krachtige werking in Geleen-Zuid. Dit extra geld wordt nu dus ingezet ter dekking van onze toegenomen huisvestinglasten van het gebruik van een pand in gemeentelijk eigendom.

REFLECTIE OP ONDERNEMERSCHAP EN EIGEN INKOMSTEN

Het Laagland behaalde in 2024 met indirecte activiteiten, publieksinkomsten, coproductiebijdragen en bijdragen van particuliere fondsen een eigen inkomstenpercentage van 26,4%, berekend als aandeel van de totale structurele subsidie. Hoewel de eigen inkomstennorm formeel is losgelaten, blijft deze indicator voor Het Laagland een belangrijke waarde om het eigen ondernemerschap aan te toetsen. Het Laagland coproduceert met vaste culturele partners als VIA ZUID en Toneelgroep Maastricht. Voor de sociaal artistieke werking kunnen we bouwen op een bijzonder partnerschap met woningcorporatie ZOwonen. De ambitie om bouwfirmas actief in de wijk ook bij te laten dragen is in 2024 ingelost. Voorstellingen ontwikkeld in *ZuidZone* zoals *Vrechlap* en *Vluchtgevaar* worden met succes gespeeld voor besloten publiek uit het sociale domein en de gemeentelijke overheid. Het Laagland kent een ondernemende aanpak; de wijze waarop onze sociaal artistieke werking sinds 2020 een vlucht heeft genomen, met ook nieuwe samenwerkingpartners van buiten het culturele domein aan boord, is daar tekenend voor.

BESCHRIJVING VOORSTELLINGEN

3

&

OVERIGE ACTIVITEITEN

Artistiek gezien was 2024 opnieuw een succesvol jaar voor Het Laagland. *Help, Helikopterouders!*, de familievoorstelling van artistiek directeur Inez Derksen over verschillende opvoedstijlen, sloeg fantastisch goed aan bij zowel kinderen als hun ouders. De cast van deze voorstelling ontving in de Krakeling tijdens de landelijke jeugdtheaterdag de PodiumKids Publieksprijs 2024 uit handen van de kinderjury. De voorstelling past in de lijn van persoonlijke Laagland-voorstellingen waarin Inez Derksen de biografieën van de cast benut als materiaal. Sanne Schuhmacher schreef de tekst op basis van diepte-interviews die Inez vooraf met haar spelers had over de wijze waarop zij zelf zijn opgevoed.

“Je gaat echt nadenken welke soort ouder jouw ouder is en de voorstelling vergelijken met je eigen leven. Het is heel erg grappig en heel erg herkenbaar! De acteurs wisselen steeds van rol, soms spelen ze ouders en soms als kind. (...) Ook vragen ze tussendoor iets aan het publiek, dat werkt eigenlijk best goed. Je zit daardoor nog meer op het puntje van je stoel. We kregen na afloop ook een boekje mee. Hierin stond onder andere een quiz over wat voor kind jij bent en welke oudersoort jij hebt.”

De Kinderjury

“In een fijne mix van bemoei- en bekijkplezier houden de vijf ouders de sfeer goed door de kinderen als jonge experts om tips en ervaringen te vragen. Wat goed werkt, is dat het onderwerp volledig aansluit op de belevingswereld van alle aanwezigen en dat ook de minder betrokken oudersoorten subtiel worden aangekaart.”

Theaterkrant

De aankoop van de in 2023 uitgekomen filmeditie van *Met Zonder Ballen* (regie: Luca Meisters) door de VPRO voor NPO Start is de andere ‘bekroning’ van 2024. Hiermee is een grote wens in vervulling gegaan: het persoonlijke verhaal van Inez Derksen en transzoon Flip kan nu – na de theaterversie en de filmeditie – de komende 5 jaar op een laagdrempelige manier via uitzending gemist een nieuw publiek bereiken. Het belang van educatie over

gender en transitie is gezien de renaissance conventionele denkbeelden evident.

Het Laagland had in 2024 bij uitzondering twee kleutervoorstellingen op het programma; in het voorjaar de 2^e ronde van de in 2023 uitgebrachte coproductie met SALLY *De Grote Gele Graafmachine* en in het najaar de reprise van *Ruimtereis*. Regisseur Lennart Monaster kon deze reprise wegens ziekte helaas niet zelf heropnemen, Inez Derksen heeft de eindregie op zich genomen met Sharifa Smith als nieuwe astronaut aan boord naast origineel castlid Joris Erwich.

De dreumesvoorstelling *VoLuMe* van Karlijn Hamer en Bram van Helden voorzag ook in 2024 duidelijk in een behoefte en had een forse speellijst. Vandaar dat we met hen een nieuwe titel voor deze doelgroep voor 2026 in voorbereiding hebben.

Talla Dirkzwager regisseerde de nieuwste Theater in de Klas-voorstelling *Stress Les(s)*, onze vaste coproductie voor het voortgezet onderwijs in samenwerking met Toneelgroep Maastricht. Sebas van der Donk en Marcos Valster Da Costa Ferreira stonden met hun voorganger *Kosmos* in de zomer van 2024 op een aantal festivals.

Mayke Roels en Laagland-educator Renée van de Schoor maakten dit jaar *Goed Fout*, de jongereneditie van *Theater na de Dam*. Deze voorstelling is vanwege de 80 jarige-

bevrijding niet alleen rond 4 mei maar ook in september diverse malen op locatie in Sittard-Geleen gespeeld.

In juli 2024 lieten theatermakers Rajja Gomez Iglesias en Judith Westbroek als *Artists in School 2023/2024* het Graaf Huyn College los. Als evaluatie verwerkten de makers hun ervaringen van deze bijzondere educatieve residentie tot een toneeltekst. Begin november speelden zij deze voorstelling in de *Sneak Peek* van partner VIA ZUID voor een belangstellend publiek met vertegenwoordigers van de diverse stakeholders vanuit de gemeentelijk overheid, het culturele veld en het onderwijs naast ouders en andere belangstellenden. Rajja en Judith speelden deze voorstelling ook voor studenten en team van hun alma mater Toneelacademie Maastricht in een projectweek rondom sociaal artistiek onderzoek en ter afsluiting net voor de kerstvakantie op het Graaf Huyn voor het voltallige schoolteam.

“Super jammer dat jullie ons gaan verlaten! Met jullie aanwezigheid, gesprekjes en ideeën komt beweging in ons denken, komt er beweging in de beelden die we hebben van de wereld om ons heen. Ruimdenkendheid, buiten de lijntjes kleuren, nieuwsgierig zijn naar de persoon achter de mens, je losmaken van vooroordelen, iets van verschillende kanten kunnen bekijken, zelfreflectie, je kwetsbaar durven opstellen, open zijn. Voor iedereen, maar zeker voor ons in de rol van docent onnoemlijk belangrijk in de begeleiding van de ontwikkeling van het kind. Mijn inziens onderschat in onderwijsland, Maar jullie voegen daar iets waardevols aan toe. Dankjewel.”
Docent Graaf Huyn

“We hopen dat er in het onderwijs van de toekomst op alle scholen een Artist in School zal zijn. Om scherpe vragen te blijven stellen, om nieuwsgierigheid levend te houden en om een luisterend oor te bieden. De rol die wij als tussenpersonen hadden – geen docent, maar ook geen leerling –, was een enorme toevoeging; De Receptie van het Gevoel was een plek waar iedereen terecht kon. Een plek waar verbindingen zijn ontstaan tussen mensen die elkaar anders nooit hadden ontmoet, en waar thema’s en onderwerpen zijn besproken die in het huidige onderwijssysteem niet tot nauwelijks ruimte krijgen.”
Uit het nawoord van Rajja en Judith

Nina-Elisa Euson stelde de 2^e editie van *Theater voor Ketikoti* samen, met indrukwekkende bijdragen van onder meer Anton de Bies (acteur in *Help, Helikopterouders!*) en Ischa Den Blanken (bij Het Laagland bekend van *Het Meisje & Het Water*), opnieuw op locatie van museum het Nieuwe Domein in Sittard en met als gezamenlijke start een Free Heri Heri maaltijd.

MAATSCHAPPELIJKE WERKING

Binnen *ZuidZone* werden onder aanvoering van artistiek coördinator Mayke Roels drie concepten ontwikkeld die uitgroeiden tot volwaardige voorstellingen met publiek. *Vrechlap* en *Vluchtgevaar* beleefden hun première in Geleen-Zuid tijdens festivals Spectaculo en Geleen On Stage. *Vrechlap* is een regie van Karlijn van Kruchten waar vijf jonge vrouwen uit de wijk op indrukwekkende wijze hun persoonlijke verhaal doen, variërend van het je bevrijden van loverboys tot de druk van een islamitische opvoeding om jong te trouwen.

Net als *Vluchtgevaar*, een monoloog waarin de jonge wijkmaker Diego zijn ervaringen met jeugdzorg en jeugddetentie deelt in regie van Quintijn Relouw, is *Vrechlap* in 2024 vaker voor besloten gezelschappen vanuit sociale domein en onderwijs gespeeld. We houden beide intieme en mobiele titels op aanvraag op ons repertoire. Mayke Roels tekende met Talla Dirkzwager en Femke Stasse voor de regie van *Aan Tafel!*, een dinnershow op locatie in de wijk waarin wijkmakers – buurtbewoners die zich aan *ZuidZone* hebben verbonden – zowel voor als achter de schermen de show stalen. Door samen te eten werden er aan de diverse tafels tussen het zeer divers samengestelde publiek, gasten van zowel binnen en buiten de wijk, nieuwe connecties gesmeed.

“Serieus wordt het ook, bijvoorbeeld als het hoofdrecht wordt afgeruimd en er eten moet worden weggegooid. Kan dat niet naar de voedselbank?, vraagt acteur Marcel zich af. Hij ging failliet, werd dakloos, klom uit het dal en kookt deze avond mee. Zijn verhaal maakt diepe indruk bij de aanwezigen en het applaus dat volgt, raakt hem zichtbaar. “Dit was fantastisch. Ik heb de wijk op een andere manier leren kennen”, aldus Ben en Ans. En hun buurvrouw? “Ik wil eigenlijk niet naar huis.”
De Limburger over *Aan Tafel!*

We delen deze participatieve werkwijze op uiteenlopende bijeenkomsten in het sociale domein en verbinden steeds weer nieuwe partners aan onze projecten, zoals Toneelacademie Maastricht. In het voorjaar van 2024 namen studenten van deze opleiding voor het eerst deel aan de *ZuidZone*-werkplaats waar zij zich in de praktijk onderdompelden in deze participerende manier van theatermaken. Ook de samenwerking

met Koraal is vermeldenswaardig. Deze jeugdhulpinstelling adopteerde een editie van het ZuidZone-concept *Thuis in je hoofd* op de eigen locatie Gastenhof in Bron, mogelijk gemaakt door financiering van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

DIGITAAL AANBOD

Het Laagland zet zowel in de zaal als op scholen en in de wijk vol in op de kracht van theater als live medium. Die live ontmoeting met ons publiek staat onveranderd voorop. De filmeditie van de theatervoorstelling *Met Zonder Ballen* laat echter zien dat via een andere drager ook een breder publiek kan worden bereikt. De filmversie is in 2024 nog eenmaal in een filmtheater vertoond, dit circuit is vast nog niet helemaal uitgewerkt, maar de timing van het aanbieden via het nieuwe platform NPO Start is goed.

Het Laagland heeft geen concrete plannen voor digitale versies van recente of toekomstige voorstellings-concepten.

Als de kans zich voordoet om een voorstellingsconcept een langere run en dus een groter publiek te gunnen dan via uitbreng op reguliere podia mogelijk is, dan grijpen we die mogelijkheid zeker aangrijpen. Het Laagland blijft investeren in registraties van al onze voorstellingstitels en making-off's en aftermovies van *ZuidZone*-projecten.

Afgelopen jaar zijn er intern stappen gezet voor de ontwikkeling van een nieuwe website die in 2025 wordt gelanceerd. De nieuwe site past beter bij de reikwijdte van ons totale aanbod en is efficiënter te onderhouden. Op termijn wordt de koppeling van nieuwe opties mogelijk, zoals het beschikbaar maken van voorstellingsregistraties voor een thuispubliek. Het Laagland heeft de ontwikkeling van een dergelijke applicatie ingebracht als vraagstuk in het DEN-traject Digitale Daadkracht waaraan de marketingafdeling sinds september 2024 deelneemt.

	PRODUCTIES 2024	REALISATIE	BEGROOT
1	Nieuwe eigen producties totaal Help, Helikopterouders 8+ (gepland) Theater na de Dam Goed Fout (gepland) Theater voor Ketu Koti (gepland) Vrechlap – ZuidZone (niet voorzien) Vluchtgevaar – ZuidZone (niet voorzien) Aan Tafel! – ZuidZone (niet voorzien)	6	3
2	Nieuwe coproducties totaal Grote Gele Graafmachine 4+ (gepland: doorspelen 2023/2024) SALLY Stress Les(s) – Theater in de Klas (gepland) TGM	2	2
3	Reprise eigen productie Vo-Lu-Me (gepland) Ruimtereis 4+ (gepland) Online Met Zonder Ballen de film (niet voorzien)	3	1
4	Reprise coproductie Kosmos 12+ (niet voorzien) TGM	1	0
5	Totaal producties (1+2+3+4)	12	6

PLANNEN VERSUS UITVOERING

Alle voorgenoemen voorstellingen zijn in 2024 ook daadwerkelijk gerealiseerd. Binnen *ZuidZone* zijn, passend bij deze open en participerende manier van werken, voorstellingen ontstaan die niet al als concept klaar lagen. Er was in de planning wel van uitgegaan dat er binnen *ZuidZone*, naast alle ontmoetingen en workshops waarvan het bereik onder overige activiteiten valt, in de wijk concepten ontstaan die met een publiek gedeeld kunnen worden, maar omvang en aantal zijn niet meer dan een schatting. De Theater in de Klas-voorstelling *KOSMOS* heeft onvoorzien als vrije voorstelling gespeeld op festivals en in december is de filmversie van *Met Zonder Ballen* dus aangekocht door de VPRO en via NPO Start uitgezonden.

VOORSTELLINGSBESCHRIJVINGEN

Hieronder volgen korte beschrijvingen van alle nieuwe titels, voor reprises wordt verwezen naar onze site of eerdere bestuursverslagen.

Help, Helikopterouders! 8+ tournee

Heb jij van die ouders die niets aan het toeval overlaten? Die als helikopters boven je hangen, klaar om elk mogelijk gevaar goedbedoeld uit de weg te ruimen? Of word jij juist met twee verschillende sokken naar school gestuurd? En controleert niemand of je huiswerk af is? Opvoeders heb je in alle soorten en maten. De grote overeenkomst: ze willen hun kinderen gelukkig zien. Maar... hoe doe je dat nou eigenlijk goed? Zelf zijn ze natuurlijk ook kind geweest, dus ze weten toch best wat wel of niet fijn is aan opgevoed worden?

Vijf acteurs – allemaal zelf vader of moeder – spelen de ouders die ze (willen) zijn én de kinderen die ze vroeger waren. Dit vijftal vliegt samen met jou in volle vaart door de wereld van opvoeden en opgevoed worden. Laat je meevoeren door een wervelwind vol humor, verwarrende dilemma's en pittige discussies. Een actuele familievoorstelling – voor alle kinderen, Pizzapapa's, Loedermoeders en Dolfijnouders van 8 tot 108 jaar.

Regie & concept: Inez Derksen, Spel & tekstbijdragen: Kiki van Aubel, Evrim Akyigit, Aafke Buringh, Anton de Bies & Gürkan Küçüksentürk Tekst: Sanne Schuhmacher, Eindregie: Lennart Monaster en Annelies van Wieringen, Dramaturgie: Annelies van Wieringen, Regieassistentie & muziekbijdragen: Anne van der Vegt, Vormgeving & lichtontwerp: Thierry Wilders & Henk Geurds, Kostuums: Sanne Puijk, Video: Flip Zonne Zuiderland

Aan Tafel! ZuidZone

Welkom bij het ZuidZone pop-up restaurant. Kom genieten van geurende gerechten uit de wijk. Een wijk die duizend smaken kent. In de voorstelling *Aan Tafel!* proef je verhalen uit Geleen-Zuid. Over die ene onvergetelijke avond aan tafel met familie. Over de eenzaamheid van alleen met een bordje op de bank. Over de zorgzame buur die drie keer per week een bordje soep komt brengen. In *Aan Tafel!* komen mensen en verhalen samen.

De theatermakers verzamelden verhalen en recepten uit Geleen-Zuid. Die ingrediënten zijn verwerkt in de voorstelling *Aan Tafel!* waar wijkbewoners zelf de hoofdrol hebben. Soms op het podium, soms in de keuken. Een wijk die continu in beweging is, komt even samen aan tafel. En jij mag mee eten en beleven. Tijdens het diner worden je zintuigen geprikkeld, je buik gevuld met een warme maaltijd en je hart met verhalen.

Regie: Talla Dirkzwager, Femke Stasse & Mayke Roels. Cast: Judith Westbroek & een team van 20 wijkmakers op de vloer. Met dank aan: de keukenbrigade bestaande uit nog eens 25 wijkmakers en deelnemers van Vidar onder aanvoering van Mannie en Appie Dassen van Dassen Cuisine.

Stress Les(s) Theater in de Klas (VO)

Loopt jouw hoofd soms ook over? Lijkt het alsof iedereen wel iets van je wil? Rustig blijven is best moeilijk, zeker als je de druk voelt van je ouders, je vrienden en van school. In deze humorvolle en energieke voorstelling komen twee oud-klasgenoten elkaar bij toeval tegen. Net als toen, moeten ze eigenlijk niet veel van elkaar hebben. Als ze toch samen herinneringen ophalen, herkennen ze bij elkaar de drang om aan de verwachtingen van anderen te voldoen. Dat levert onverwacht een band op én het inzicht dat perfectie een illusie is.

Regie: Talla Dirkzwager, Spel: Judith Schuur & Sam Verhaeren, Tekst: Aron Goossens, Kostuums: Fleur Ummels

Goed Fout Jong Laagland

Zou je een ander verraden om jezelf te redden? Ben je een slecht mens als je je kop in het zand steekt en je ogen sluit voor geweld? Iedere oorlog brengt vragen voort die zich in dit grijze gebied bevinden. Naast een zoektocht naar wat goed en wat fout is, is deze voorstelling ook een onderzoek naar vrijheid. Wanneer heb je de vrijheid om te kiezen? Al deze vragen proberen deze twaalf jongeren in hun eigen wereld te plaatsen. Want hoe schrijnend is het dat thema's van 80 jaar geleden vandaag de dag nog zo herkenbaar zijn? Gelaagde voorstelling met een zowel historische als actuele scenes op locatie in het centrum van Sittard waarin jongeren reflecteren op deze complexe thematiek. *Goed Fout* oogstte mede door het hoge spelniveau van de spelersgroep veel lof.

Regie & concept: Mayke Roels & Renée van de Schoor, Spel & teksten: Daisy Boesen, Roxy Schoutrop, Lucy Mattheij, Lente van Oppen, Cheyenne Hendriks, Zora van den Broek, Nûra Bosal, Nora Huveneers, Yves Custers, Jolie van Berkel, Vienna Schobben, Lina Zeilstra, Gijs Ruigt & Mauro Suijkerbuijk Vormgeving: Thierry Wilders. Met dank aan: Peer Boselie & Hub Hamers & Erfgoedcentrum Sittard-Geleen

VRECHLAP ZuidZone

“Wie ik morgen word, daar ben ik vandaag al aan begonnen. Ik vertel mezelf verhalen, voor het slapengaan. Ik blijf dromen en geloven in mijn eigen sprookjes. Een waargebeurde fantasie.” **VRECHLAP** gaat over opgroeien op een plek waar iedereen vooroordelen over heeft. De meiden in deze muzikale voorstelling hebben daar dagelijks mee te maken. Meningingen over wie ze zijn, waar ze vandaan komen, wie ze zullen zijn in de toekomst. Maar deze jonge vrouwen zijn veel meer dan die vooroordelen. Alle sprookjes ontgroeid, nemen ze ze mee in hun dromen en verlangens. Wat als de schone slaapster niet meer ontwaakt, een kikker geen prins wordt, een meisje ook een monster kan zijn of expres een ander pad volgt om de wolf juist tegen te komen? Deze meisjes zijn geen sprookjesfiguren, karakters gebaseerd op archetypes en vooroordelen. Deze meisjes zijn mensen van vlees en bloed. En dat gaan ze je op hun eigen, unieke wijze laten zien.

Regie: Karlijn van Kruchten, Spel en tekstbijdragen: Gracia, Aisha, Ilze, Julie, Vienna & Sacha uit Geleen-Zuid.

VLUCHTGEVAAR ZuidZone

“Heb je weleens een melding over jezelf gekregen op Burgernet? Ik wel. Ik was nog geen tien minuten op vrije voeten of mijn eigen signalement rinkelde al op mijn telefoon.” Diëgo, een jongen uit Geleen-Zuid, maakte sinds zijn vierde jaar negentien verhuizingen mee. Op zoek naar wat voor hem thuis is, trok hij de stoute schoenen aan. Rennend, lopend en vluchtend op Nikes en zelfs op slippers trok hij langs open- en gesloten woongroepen, gastouders in Nederland en gastouders in Frankrijk. Deze ervaringen stelden Diëgo’s doorzettingsvermogen op de proef. Toch probeerde hij iedere keer de beste les te trekken uit deze moeilijke momenten. In **VLUCHTGEVAAR** vertelt Diëgo zijn verhaal. “Ik maak graag theater omdat ik dan eindelijk het gevoel heb dat er naar me geluisterd wordt.” Zijn verhaal gaat over onrust, vluchten en spoorloos zijn, maar ook over opgroeien, vriendschap, familie en het vinden van je thuis.

Regie: Quintijn Relouw, Concept: Sarai Erkens, Spel: Diëgo Reuten & Marco Schoenmakers

PUBLIEKS BEREIK

4

In 2024 heeft Het Laagland met 270 speelbeurten **27.850** bezoekers bereikt, waar de raming voor dit jaar **25.644** gasten met 219 voorstellingen betrof. Per voorstellingen zat er gemiddeld iets minder publiek in de zaal dan begroot. Voor de 4+ en 8+ voorstellingen geldt dat schoolvoorstellingen en vrije voorstelling gemiddeld met 155 toeschouwers gelijk bezet zijn, waar we gemiddeld 178 bezoekers per voorstelling hadden voorzien.

In het prestatieoverzicht (zie pagina 24 van de jaarrekening) is een begroot bezoekersaantal 2024 vermeld van 35.501. Dit kengetal stamt uit 2019 ten tijde van de aanvraag 2021-2024 en toont onze pre-covid ambitie. De jaarlijkse begroting en planning zoals vastgesteld door de RvT en ingediend bij de Provincie Limburg, zijn tussentijds jaarlijks geactualiseerd en dat geldt dus ook voor 2024.

HET LAAGLAND 2024	SCHOOLVOORSTELLINGEN				REGULIERE VOORSTELLINGEN				TOTAAL			
Titels	Begroot		Realisatie		Begroot		Realisatie		Begroot		Realisatie	
	vst.	bezoek	vst.	bezoek	vst.	bezoek	vst.	bezoek	vst.	bezoek	vst.	bezoek
De Grote Gele Graafmachine	23	4.100	25	3.035	10	1.700	10	1.453	33	5.800	35	4.488
Ruimtereis	19	3.280	39	6.040	10	1.700	17	2.343	29	4.980	56	8.383
Help, Helikopterouders!	30	5.230	24	4.479	23	4.410	33	5.619	53	9.640	57	10.098
VO-LU-ME	6	180	0	0	18	540	45	1.870	24	720	45	1.870
Kosmos			0	0	0	0	4	134	0	0	4	134
Stress Les(s)	68	1.904	47	1.316	2	200	1	130	70	2.104	48	1.446
ZuidZone totaal					7	2.000			7	2.000		
<i>ZuidZone – Aan Tafel!</i>			0	0			7	567	0	0	7	567
<i>ZuidZone – Vluchtgevaar</i>			0	0			4	71	0	0	4	71
<i>ZuidZone – Vrechlap</i>			0	0			5	320	0	0	5	320
Theater na de Dam – Goed Fout			0	0	2	200	5	383	2	200	5	383
Theater voor Ketu Koti			0	0	1	200	1	90	1	200	1	90
Met Zonder Ballen de film			0	0			0	0	0	0	3	–
Totaal	146	14.694	135	14.870	73	10.950	132	12.980	219	25.644	270	27.850

VRIJE VOORSTELLINGEN VERSUS SCHOOLVOORSTELLINGEN

Het Laagland heeft in 2024 meer vrije voorstellingen gespeeld dan geraamd. Zowel *Ruimtereis* als *Help, Helikopterouders!* hebben meer voor familiepubliek gespeeld dan begroot. Topscoorder qua speelbeurten is *VoLuMe*: deze dreumesvoorstelling vond in 2024 in het hele land gretig aftrek. In de standplaats hebben we deze 1,5+ productie bewust vaker ingezet op vrijdagochtend om in eigen stad een band op te bouwen met jong publiek dat met ons mee kan groeien. *VoLuMe* heeft met maximaal 50 bezoekers een geringe capaciteit, waardoor het totale publieksbereik niet dezelfde sprong heeft gemaakt als het aantal voorstellingen; met 132 vrije voorstellingen (73 geraamd) is een publieksbereik van 12.980 bereikt (10.950 begroot).

Voor schoolvoorstellingen geldt dat er iets minder speelbeurten zijn gerealiseerd dan begroot, te weten 135 versus 146. De Theater in de Klas-voorstelling *Stress Les(s)* heeft minder in het voortgezet onderwijs gespeeld dan voorzien; er zijn 47 voorstellingen afgenomen in plaats van het geraamde aantal van 68. De trend van minder belangstelling vanuit het onderwijs is helaas al wat langer te zien, gelukkig is de verkoop in de tweede ronde van schooljaar 2024/2025 wel weer op het gewenste niveau. Maar we zien dat scholen steeds later roosteren wat het inplannen van voorstellingen bemoeilijkt, dat een aantal scholen CKV-gelden parkeert in plaats van besteedt en er is concurrentie op de jongerenmarkt van commerciële aanbieders. We zijn met Toneelgroep Maastricht hierover inhoudelijk in gesprek.

De afname van schoolvoorstellingen in het theater door het primair onderwijs was in 2024 juist beter dan verwacht. Zo heeft de reprise van *Ruimtereis* voor 2x zo veel voor

scholen gespeeld dan voorzien. *Help, Helikopterouders* liep dan wel weer wat achter bij de verwachting: veel scholen of intermediairs zagen deze voorstelling over ouderschapsstijlen niet zitten als schoolvoorstelling en vonden het vooral een perfecte vrije voorstelling. In de praktijk bleken juist de schoolvoorstellingen een verrijkende ervaring doordat kinderen opener konden reageren, juist doordat hun *pizzapappa* of *loedermoeder* niét naast ze zaten.

TOELICHTING OP SPREIDING BEREIK

Het Laagland was in 2024 met reguliere voorstellingen meer actief in eigen standplaats dan begroot; met als verklaring de toegenomen voorstellingstitels binnen *ZuidZone* in Geleen-Zuid en de meer intensieve bespeling van *VoLuMe* in de eigen thuisbasis. Dit zijn veelal intieme voorstelling met een geringe maximale capaciteit, waardoor het aantal bezoekers zelfs lager is dan aanvankelijk geraamd.

Buiten de standplaats is het aantal reguliere voorstellingen flink gestegen en is ook het bezoekersaantal gegroeid.

Voor de online voorstellingen, de 3 toonmomenten in december 2024 bij NPO Start van *Met Zonder Ballen de film*, geldt helaas dat de omroep geen bezoekersaantallen bijhoudt van het bereik per titel. Vandaar dat de 3 online vertoningen wel staan benoemd, maar zonder bereik.

Buiten de standplaats is het aantal reguliere voorstellingen flink gestegen en is ook het bezoekersaantal gegroeid.

Voor de online voorstellingen, de 3 toonmomenten in december 2024 bij NPO Start van *Met Zonder Ballen de film*, geldt helaas dat de omroep geen bezoekersaantallen bijhoudt van het bereik per titel. Vandaar dat de 3 online vertoningen wel staan benoemd, maar zonder bereik.

VRIJE VOORSTELLINGEN	Begroot		Realisatie	
	speelbeurten	bezoek	speelbeurten	bezoek
Reguliere voorstellingen standplaats	16	3.100	38	2.670
Reguliere voorstellingen buiten standplaats	57	7.850	91	10.049
Reguliere voorstellingen buitenland	0	0	3	261
Online voorstellingen	0	0	3	–
Reguliere voorstellingen totaal	73	10.950	135	12.980

TOELICHTING OP OVERIGE ACTIVITEITEN

Met een breed palet aan overige activiteiten heeft Het Laagland in 2024 ruim **9.500** deelnemers aan zich verbonden. Dat is een flink hogere deelname dan was geraamd.

Voor de schoolgebonden activiteiten geldt dat er in 2024 in Limburg vanuit onze educatie-afdeling opvallend veel cocreaties hebben plaatsgevonden in het kader van cultuureducatie met kwaliteit (CMK). Het gaat zowel om workshops rondom de kleutervoorstelling *Ruimtereis* als om eigenstandige projecten zoals het project *Lichaamstaal* in samenwerking met penvoerder De Domijnen voor de basisscholen in Born (De Wissel, Swentibold en Het Avontuur). In Tilburg was Het Laagland met *Ruimtereis* participant van *Get Moved* van Schouwburg en Concertzaal Tilburg gericht op het speciaal onderwijs. Met de penvoerder Cultuurpad (Venlo) is een programma rond *Help, Helikopterouders!* ontwikkeld waar ook ouders bij zijn betrokken. In totaal hebben er 111 educatieve workshops in het primair onderwijs plaatsgevonden met een bereik van 3.148 deelnemers. Het Laagland is positief over de samenwerking met de penvoerders in Limburg en hoopt dat deze wordt gecontinueerd. We voorzien echter dat scholen niet ieder jaar voor de discipline theater zullen kiezen.

De tweede editie van *Artist in School* op het Graaf Huyn College in Geleen-Zuid heeft een aantal toonmomenten opgeleverd. Rajja en Judith organiseerden een musical met leerlingen en docenten op de vloer en achter de schermen, naast twee edities van de *Burgerschapsdag* in het Toon Hermans Theater voor de voltallige schoolgemeenschap. Daarnaast hostte dit duo twee openbare edities van de Sneak Peek van VIA ZUID over de werking van deze intensieve educatieve residentie.

Het Laagland wil *Artist in School* graag continueren in het voortgezet onderwijs en ziet ook kansen voor kortere trajecten binnen het primair onderwijs. Vanuit *ZuidZone* heeft er in dit kader reeds een geslaagd experiment plaatsgevonden op basisschool De Reuzepas in Geleen-Zuid dat in 2025 een vervolg krijgt, met de aanstelling van Lobke Houkes voor een dag per week op deze school als schoolkunstenaar. Het Laagland draagt hier zoals voorgenomen niet zelf financieel aan bij, anders dan in begeleidingsuren van Mayke Roels. Inez Derksen had in najaar 2024 ook de supervisie van een soortgelijk project (*Lift Off*) van collegagezelschap Maanlanders in Gelderland gericht op het primair onderwijs.

Binnen *ZuidZone* zijn tal van workshops en ontmoetingen gerealiseerd. Deels in connectie met het onderwijs, zoals met het primair onderwijs in de wijk (basisschool De Reuzepas), maar er waren ook presentaties gericht op studenten Zuyd Hogeschool Social Work, en vanuit de Toneelacademie Maastricht vond in 2024 de eerste editie plaats van een zogenaamde werkplaats die studenten laat kennismaken met onze

sociaal-artistieke aanpak. In totaal zijn er 46 bijeenkomsten geweest voor 1.070 deelnemers in een onderwijssetting. Onder overige activiteiten staat het bereik van *ZuidZone* geregistreerd als het gaat om de maandelijkse bijeenkomsten in het appartement in de wijk en alle 1 op 1 ontmoetingen. Zo zijn nog eens 1.435 wijkbewoners betrokken bij *ZuidZone*.

OVERIGE ACTIVITEITEN	Aantal	Realisatie
Educatieve activiteiten	163	4410
Artist in School (VO)	1	60
Backstage tour (VO)	5	132
Educatieve workshops op school (PO)	111	3148
ZuidZone in onderwijssetting (PO & HBO)	46	1070
Niet schoolgebonden educatieve activiteiten	198	1733
Theaterwerkplaats Jong Laagland	115	1359
Zuidzone workshops	83	374
Overige activiteiten	34	3530
Artist in School presentaties	6	1369
Theaterwerkplaats Jong Laagland presentaties	2	611
Wie viert er hun verjaardag try-outs	2	89
Zuidzone divers	23	1435
Met Zonder Ballen de film - bioscoop	1	26
Totaal	395	9.673

TOELICHTING OP (NIEUW) PUBLIEK

Het Laagland hanteert meerdere strategieën als het om publieksbereik gaat, beginnend bij de samenstelling van ons programma. De keuze voor de uitbreng van een dreumesvoorstelling is een succesvolle strategie gebleken in het binden van jonge gezinnen aan ons gezelschap. Podia zien de potentie van het bereiken van een publiek vanaf 1,5 jaar en *VoLuMe* is in 2024 dan ook volop geboekt. Deze programmalijn krijgt na *Woosh!* en *VoLuMe* dan ook een opvolger die in 2026/2027 zal worden uitgebracht. In eigen stad programmeren we de dreumesvoorstelling met regelmaat op de vrijdagochtend, juist om in eigen thuisbasis die connectie met potentieel publiek vroeg te leggen. De kleuter- en de familievoorstelling zijn vaste waardes binnen ons aanbod met mooie speellijsten voor zowel scholen als voor vrije publiek. De thema's die we behandelen slaan aan, net als de persoonlijke inspiratiebronnen van met name de 8+ voorstelling in combinatie met de voor een breed en inclusief publiek aantrekkelijke casts.

ZuidZone reist al sinds 2020 met Het Laagland mee en is gericht op het betrekken van een nieuw publiek uit de wijk waarbij de focus ligt op sociaaleconomische inclusie. De voorstelling *Aan Tafel!* kende dan ook een *pay what you can*-formule die erg goed heeft gewerkt omdat gasten die het zich konden veroorloven ook ruim bijdroegen en publiek met een kleine portemonnee niet werd buitengesloten. De gemeenschap van wijkmakers binnen *ZuidZone* – bewoners die actief deelnemen aan onze activiteiten en voor of achter de schermen een rol hebben – is ook in 2024 weer in omvang gegroeid. Zij bezoeken op onze uitnodiging ook reguliere voorstellingen van Het Laagland in Sittard-Geleen tegen gereduceerd tarief of met vrijkaarten.

Het Laagland is verheugd dat de film *Met Zonder Ballen* de komende 5 jaar zichtbaar zal zijn via uitzending gemist. Hoewel ook van deze streams helaas geen cijfers worden bijgehouden, biedt deze laagdrempelige manier van delen alle kans voor een groot bereik bij juist ook een nieuw publiek. De gelaagdheid van ons programma vraagt om een gedifferentieerde aanpak van onze voorstellingsmarketing. In geval van tourneeproducties vormen de theatermarketeers van deelnemende tourneepodia de primaire doelgroep. Deze worden gevoed met online en offline content die doorgezet kan worden naar hun regionale potentiële publiek en met ideeën voor doelgroep-benadering. Het sociaal-artistieke traject *ZuidZone* vraagt om directe communicatie met de potentiële doelgroep en een laagdrempelige aanpak.

Voor onze landelijke tourneewerking geldt dat online kanalen de hoofdmoot van onze marketingaanpak vormen. Een toenemend aantal theaters wil niet langer papieren posters en flyers ontvangen, al bedienen we de theaters die dit wel wensen uiteraard nog steeds. Naast de eigen website en socials spelen online displaycampagnes een steeds belangrijkere rol in het bereiken van (nieuw) publiek. In 2024 hebben we – mede door de komst van een nieuwe marketeer met veel online ervaring – anders dan voorheen een aantal online campagnes in eigen huis ontwikkeld in plaats van hiervoor een extern bureau in te schakelen. De eerste resultaten hiervan zijn positief; omdat wij zelf ons aanbod goed kennen, weten we gericht relevante doelgroepen te bereiken en blijkt uit de analyses dat we een beter bereik realiseren, wat echter niet direct betekent dat de conversie naar kaartverkoop dan ook meteen gelijke trend houdt.

In de wijk ligt de nadruk meer op offline dan online en zijn offline uitingen zoals affiches en flyers die direct in de brievenbus worden bezorgd de meest effectieve manier om mensen te bereiken.

PARTNERS

Onze samenwerking met het onderwijsveld is in 2024 verder verbreed. *Artist in School* maakt dat we een heel directe lijn hebben met het Graaf Huyn College waar we ook ons voordeel mee kunnen doen voor toekomstige Theater in de Klas-producties. Betrokken makers Rajja Gomez Iglesias en Judith Westbroek zullen vanaf 2025/2026 betrokken zijn als Theater in de Klas-makers. Met de Toneelacademie Maastricht hostten we binnen *ZuidZone* de eerste editie van een werkplaats waar studenten zich onderdompelden in het sociaal-artistieke maakproces. Zuyd Hogeschool Social Works was ook in 2024 onderzoekspartner voor *ZuidZone*.

In de wijk Geleen-Zuid is het aantal sociale partners verbreed en zijn met de name de connecties met Vidar fors steviger geworden, getuige ook de bijdrage van hun deelnemers – mensen met afstand tot de arbeidsmarkt – aan *Aan Tafel!* Met een helpende hand van partner van het eerste uur ZOwonen is het gelukt om voor deze

activiteit ook een bijdrage te ontvangen van bouwbedrijven Heijmans en Van Wijnen. Ook vermeldenswaardig is de connectie vanuit *ZuidZone* met jongerenzorginstelling Koraal rondom het project *Thuis in je Hoofd* in een intramurale versie.

Culturele partners zijn er ook nog steeds volop: VIA ZUID is betrokken bij zowel *ZuidZone* als *Artist in School* 2023/2024, Toneelgroep Maastricht is onze vaste partner voor Theater in de Klas. Met SALLY en PhilZuid werken we samen onder de noemer BIS BIS BIS om zo ons aanbod voor het primair onderwijs in samenhang aan te kunnen bieden. Voor de gemeente Sittard-Geleen dacht Het Laagland mee over mogelijke toekomstige huisvesting in de Petrusschool in hartje Sittard en was ons gezelschap ook betrokken bij het traject naar een nieuwe aanpak van de citymarketing voor onze thuisbasis. Inez Derksen was bovendien een van de adviseurs voor het museumonderdeel van De Domijnen (Het Nieuwe Domein) dat mede door het moeten loslaten van het pand in de Ligne vanaf 2025 een meer pop-up-achtige werking in de stad zal krijgen. Met het museum werkte Het Laagland in 2024 ook samen voor de hosting van *Theater voor Ketikoti*.

TALENT ONTWIKKELING & NIEUWE MAKERS

5

NIEUWE MAKERS (JONG TALENT)

Het Laagland neemt haar verantwoordelijkheid als aanjager en ondersteuner van nieuw talent serieus. VIA ZUID, netwerk voor talentontwikkeling in de podiumkunsten, is op dit terrein onze primaire partner. Met hen en met collega's als Toneelgroep Maastricht en SALLY creëren we kansen voor nieuw talent dat zich wil verhouden tot maken voor jeugd en jongeren. Daarnaast is ZuidZone een kweekvijver voor talent dat zich wil verhouden tot de sociaal artistieke maakpraktijk.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de jonge makers met wie Het Laagland in 2024 een connectie had. Een aantal namen en projecten is in eerdere hoofdstukken al benoemd, maar voor de goede orde maken we onderstaand overzicht desondanks zo volledig mogelijk.

SOCIAAL-ARTISTIEKE WERKING

In samenwerking met en op verzoek van Toneelacademie Maastricht verzorgde Het Laagland binnen ZuidZone in februari/maart een werkplaats sociaal-artistiek theatermaken. Hieraan namen studenten **Jodie Cranen**, **Yori Steigstra** en **Yorvique Macaay** deel. Voor ons een uitstekende ontwikkeling dat binnen de opleiding ruimte wordt gemaakt voor deze relatief nieuwe beroepsperspectief, ook met het oog op de aanwas van toekomstige ZuidZone-makers. Goed nieuws dat dit atelier in 2025 zal worden herhaald. **Lobke Houkes** landde vanuit ZuidZone als kunstenaar in de klas

op basisschool De Reuzepas in Geleen-Zuid. **Sarai Erkens** en **Dagmar Meijvogel** tekenden samen voor de speciale editie van *Thuis in je Hoofd* bij Koraal in Born. **Karlijn van Kruchten** maakte *Vrechlap* voor Geleen-On Stage en **Quintijn Relouw** ontwikkelde als regisseur met wijkmakers en **Diego** en **Marco Vluchtgevaar** voor festival Spectaculo. Ook waren **Sebas van der Donk**, **Noa Nacken** en **Mare Kuzmanovski** actief in de wijk. De afsluitende dinnershow *Aan Tafel!* was een regie van artistiek ZuidZone-coördinator **Mayke Roels**, **Femke Stasse** en **Talla Dirkzwager**.

Jodie

Yori

Yorvique

Sebas

Noa

Lobke

Sarai

Dagmar

Mare

Femke

Talla

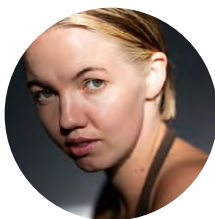
Rajja Gomez Iglesias en **Judith Westbroek** waren in schooljaar 2023/2024 onze *Artist in School* en rondten dit traject in september 2024 af met een zelfgeschreven script gebaseerd op hun ervaringen op het Graaf Huyn College. Judith was aansluitend ook te zien als actrice in de *ZuidZone*-dinnershow *Aan Tafel!* Met beiden zijn vanaf 2025/2026 in samenwerking met Toneelgroep Maastricht vervolgplannen als makers voor Theater in de Klas.

RECEPTIEVE WERKING

Talla Dirkzwager tekende in 2024 voor de nieuwe Theater in de Klas-titel *Stress Les(s)* voor het VO. Talla was als regieassistent van Lennart Monaster betrokken bij *De Grote Gele Graafmachine*, in de eerste maanden van 2024 was deze coproductie met SALLY nog op tournee. De mix van theater en dans was zowel voor de cast als voor het artistieke team – aan de zijde van SALLY bestaande uit choreograaf Stefan Ernst en assistent Patrizio Bucci – op een mooie manier uitdagend.

Anne van der Vegt was als regieassistent aan boord van *Help! Helikopterouders* en tekende ook voor de selectie van muziekfragmenten in deze voorstelling, waar **Flip Zonne Zuiderland** (bekend van *Met Zonder Ballen*) de videoclip van uiteenlopende ouderstijlen compileerde.

De jongereneditie van Theater na de Dam *Goed/Fout* was dit jaar een co-regie van **Mayke Roels** en **Renée van de Schoor**, ook als educator aan ons gezelschap verbonden. **Sebas van der Donk** is een maker die Het Laagland in 2024 juist heeft losgelaten om in Limburg zijn eigen jongerengezelschap Nyxland te kunnen starten met hubs in Maastricht, Sittard-Geleen en later ook in Roermond. Sebas kan altijd rekenen op support, van zakelijk advies tot het lenen van decormaterialen, en repeteert met regelmaat in Laagland@Lokaal, een kleine repetitiefaciliteit die Het Laagland host in de Petruschool in Sittard. In 2024 maakten ook VIA ZUID-makers Noah Jansen, Boris de Klerk en Princess Bangura voor korte residenties gebruik van Laagland@Lokaal.

Anne

Quintijn

Rajja

Judith

Flip

Nina

Karlijn

MIDCAREER MAKERS

Mayke Roels is binnen *ZuidZone* actief als artistiek coördinator en regisseur. In 2024 maakte zij samen met Renée van de Schoor ook de jongereneditie van Theater na de Dam; *Goed Fout*.

Lennart Monaster kon helaas niet zelf de regie van de reprise van zijn kleutervoorstelling *Ruimtereis* doen.

Inez Derksen is voor hem ingesprongen, muzikaal ondersteund door **Scott Beekhuizen**. Met **Annelies van Wieringen** heeft Het Laagland sinds de oprichting van haar eigen gezelschap *Maanlanders* een samenwerking rond *Lift Off*, een educatief traject op basisscholen in Gelderland. Lennart en Annelies namen in de Montageweek vanwege de hernia van Inez Derksen samen de regie van *Help, Helikopterouders* waar.

Bram van Helden en **Karlijn Hamer** zijn inmiddels uitgegroeid tot specialisten als het gaat om theater voor de allerkleinsten. Zij spelen hun voorstelling *VoLuMe* met succes steeds vaker voor speciaal onderwijs.

TALENTONTWIKKELING KINDEREN EN JONGEREN

Renée van de Schoor is naast educator ook artistiek coördinator Theaterwerkplaats Jong Laagland. Hier wordt wekelijks door 55 kinderen en jongeren in de leeftijd van 8 t/m 21 jaar gerepeteerd onder leiding van theatermakers en -docenten. Het team 2024 bestond uit **Evelien Luijten**, **Rick Lambrix** (stage fontys Drama), **Armin Dorrani** en **Amber Nelissen**.

Evelien

Rick

Armin

Amber

Annelies

Lennart

Bram

Karlijn

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

6

De Raad van Toezicht (RvT) kijkt met trots en waardering terug op alles wat de medewerkers en de directie van Het Laagland in 2024 tot bloei hebben gebracht. Wij zijn blij dat dit ook door anderen gezien en gewaardeerd wordt. Dit komt vooral tot uiting in de mooie bezoekersaantallen en de impact die de voorstellingen hebben op bezoekers en gemeenschappen. Daarnaast zien we de waardering terug in de adviezen van zowel de Raad van Cultuur als de Cultuurtank Limburg voor 2025-2028 en de toekenning door Rijk en Provincie. Wij onderschrijven dan ook van harte de adviezen en de complimenten die Het Laagland heeft gekregen.

De Raad van Toezicht is in 2024 vijf keer samengekomen. Daarnaast zijn door RvT leden meerdere voorstellingen bezocht en is de nieuwe voorzitter twee keer informeel langs geweest om kennis te maken met medewerkers en de locatie van Het Laagland.

De reguliere RvT vergaderingen stonden conform de planning en control-cyclus in het teken van het vaststellen en goedkeuren van de jaarrekening 2023 en het bestuursverslag 2023, het jaarplan en de begroting 2025. De RvT kijkt kritisch mee en is zeer tevreden met het bedrijfsresultaat in combinatie met het getoonde vakmanschap van Het Laagland. Voorafgaan aan elke RvT vergadering is er een gemeenschappelijke maaltijd met de directie zodat ook allerhande andere zaken in een informele setting besproken worden. Erg belangrijk om zo ook elkaar beter te leren kennen en aan de transparante samenwerkingsrelatie te bouwen.

Verder is tijdens de vergaderingen in 2024 de veranderende dynamiek in de samenwerking met De Domijnen meerdere keren aan de orde geweest waaronder de plotselinge stijging van de kosten van het huurcontract. Ook zijn toekomstige ontwikkelingen rondom huisvesting en de gesprekken daarover met de gemeente Sittard- Geleen een terugkerend gespreksonderwerp. De RvT blijft deze ontwikkelingen en bijbehorende kansen en bedreigingen op de voet volgen. De RvT vindt het vanuit dit oogpunt dan ook van belang dat de organisatie in 2025 een geactualiseerde visie op de toekomst formuleert.

De samenstelling en tijdige opvolging binnen de RvT zelf is een continu aandachtspunt. In juni 2024 Machteld Beukema aangesteld als voorzitter, met dank aan Dorine Cremers voor de tijdelijke waarneming.

Eind 2024 is in samenspraak met de directie een profiel voor de vacature van een nieuw RvT lid opgesteld (opvolgend lid van Dorine Cremers die eind 2025 de RvT zal verlaten). De vacature is opengesteld en twee RvT leden vormen samen met de directie de selectiecommissie. We werven zowel via de openbare sociale media als via het eigen netwerk potentiële kandidaten. Streven is iemand uit de Kunstensector met het profiel Podiumkunsten te vinden zodat deze kennis voldoende geborgd blijft in de raad. Machteld Beukema startte in 2024 met de UMIO-opleiding Cultural Governance en rondt deze af in 2025. Miranda Dekkers volgde in 2024 bij Avicenna de training effectief vergaderen in de boardroom.

GOED WERKGEVERSCHAP

Twee leden van de RvT hebben in september 2024 met meerdere medewerkers gesprekken gevoerd ter beeldvorming over onder andere medewerker tevredenheid, personeelszorg, bedrijfscultuur en diversiteit binnen het Laagland. Ook is met beide directeuren in september het jaarlijkse individuele ontwikkelgesprek gehouden.

De externe vertrouwenspersoon is een keer aangeschoven tijdens een van onze gemeenschappelijke maaltijden voorafgaand aan een RvT vergadering.

ZELFEVALUATIE

In december 2024 vond de jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht plaats, in de vorm van een gemeenschappelijke dialoog in aanwezigheid van alle RvT leden en de directie. Vooraf hebben alle RvT leden en directieleden punten aangereikt en een aantal vragen beantwoord. Dit vormde de basis voor het voeren van het goede gesprek. De RvT is positief over de samenwerking tussen directie en RvT en de resultaten en kwaliteit van organisatie van Het Laagland. We hebben korte lijnen en er overheerst het gevoel dat we niet op elkaars stoel zitten en over en weer eerlijke feedback kunnen geven. Er zijn ook verbeterpunten geformuleerd en afspraken gemaakt om toekomstbestendig te blijven als organisatie. Ook is gesproken over hoe de RvT zelf voldoende diversiteit, betrokkenheid en vakmanschap kan blijven houden. Een van deze acties is het nadrukkelijker koppelen van de individuele leden aan een van de beschreven profielen zoals podiumkunsten, sociaal domein en financiën. Voor september 2025 is een strategisch gesprek met de directie ingepland over alle ontwikkelingen binnen de sector en de positie van Het Laagland in 2030. Ook de Codes Governance Cultuur, Fair Practice en Diversiteit & Inclusie staan dan als thema geagendeerd.

Machteld Beukema
Voorzitter Raad van Toezicht

Samenstelling Raad van Toezicht, (neven)activiteiten en rooster van aftreden

ACHTERNAAM	INITIALEN	M/V/X	GEBORTEJAAR	FUNCTIE	DATUM AANSTELLING	DATUM AFTREDEN ¹	TERMIJN (NEVEN)FUNCTIES
Beukema	M. Machteld	V	1972	voorzitter	12-06-2024	11-12-2029	2 <u>Accounthouder Veilig Thuis GGD Rijk van Nijmegen</u> Lid commissie sociaal & veilig sportklimaat Venlosche Boys
Cremers	D.G.P. Dorine	V	1965	lid	10-11-2016	08-11-2025	2 <u>Algemeen directeur Stichting Schippers & Van Gucht</u>
Bahadin	R Riza	M	1988	lid financiële commissie	01-11-2019	29-11-2028	1 <u>Adviseur Financieel Management Gemeente Roermond</u>
Dekkers	M.M. Miranda	V	1967	lid	06-05-2021	05-11-2025	1 <u>Directeur Zorg Pro Persona</u> Lid RvT Care4Kidz Lid RvC Woningbelang Valkenswaard
El Khader	O. Omar	M	1976	lid financiële commissie	06-05-2021	05-11-2025	1 <u>Regiocoördinator Integraal Zorgakkoord Eindhoven-De Kempen</u> Raadslid D66 Peel en Maas

¹ In de statuten van Stichting Het Laagland is vastgelegd dat de leden van de Raad van Toezicht elke 4,5 jaar aftreden en tweemaal herbenoemd kunnen worden. Voor de directieleden/bestuurders is geen maximale termijn vastgelegd.

Machteld Beukema

Dorine Cremers

Riza Bahadin

Miranda Dekkers

Omar El Khader

Fotografie Het Laagland; Joost Milde
Aan Tafel! posterbeeld: Daphne Kagelmakers
Stress Les(s): Björn Frins

Rapport inzake de jaarrekening

2024

van

Stichting Het Laagland

Postbus 133

6130 AC Sittard

Aan de Raad van Toezicht van
Stichting Het Laagland
Postbus 133
6130 AC SITTARD

Sittard, 24-4-2025

Geachte Raad,

OPDRACHT

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening over 2024 van Stichting Het Laagland te Sittard gecontroleerd. Bij deze jaarrekening is een goedkeurende controleverklaring afgegeven, opgenomen onder de overige gegevens.

Inhoudsopgave

1. Jaarrekening	4
Balans	5
Functionele exploitatierekening	7
Kasstroomoverzicht	9
2. Toelichting op de jaarrekening	10
1. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	11
2. Toelichting op de balans	12
3. Toelichting op de functionele exploitatierekening	15
4. Specificaties lonen en fte's	21
5. Wet normering topinkomens (WNT)	22
3. Overige gegevens	23
Prestatieoverzicht	24
Controleverklaring	25
Ondertekening directie en Raad van Toezicht	30

1. Jaarrekening

24 APR. 2025

BALANS

ACTIVA	2024	2023
VASTE ACTIVA		
<u>Materiële vaste activa</u>		
Verbouwing	0	648
Inventaris en inrichting	11.741	14.490
Andere vaste bedrijfsmiddelen	7.328	10.885
	<u>19.069</u>	<u>26.022</u>
VLOTTENDE ACTIVA		
<u>Vorderingen</u>		
Op debiteuren	36.984	115.658
Belastingen en premies sociale verzekeringen	24.640	24.863
Overlopende activa	20.625	35.727
	<u>82.249</u>	<u>176.248</u>
<u>Liquide middelen</u>	<u>596.021</u>	<u>358.247</u>
Totaal vlottende activa	<u>678.270</u>	<u>534.496</u>
Totaal activa	<u>697.340</u>	<u>560.518</u>

24 APR. 2025

Voor waarmerkingsdoeleinden

PASSIVA**EIGEN VERMOGEN**

	2024	2023
Algemene reserve	225.560	224.683
Bestemmingsreserve jubileumactiviteiten 2025 (voorheen covid19)	60.935	60.935
Bestemmingsreserve automatisering	2.500	8.000
Egalisatiereserve Provincie Limburg	0	0
	<u>288.995</u>	<u>293.618</u>

KORTLOPENDE SCHULDEN (Ten hoogste 1 jaar)

Schulden aan leveranciers	85.103	87.190
Belastingen en premies sociale verzekeringen	33.182	34.329
Subsidieverstrekkers	175.262	28.095
Overlopende passiva	<u>114.798</u>	<u>117.285</u>
	<u>408.345</u>	<u>266.900</u>

Totaal passiva

697.340 560.518**24 APR. 2025**

Voor waarmerkingsdoeleinden

FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

BATEN	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
<u>Eigen inkomsten</u>			
1. Publieksinkomsten binnenland (2+3+4+5)	216.439	184.234	174.945
2. Recette	60.656	61.419	28.544
3. Uitkoop	154.033	122.815	117.555
4. Partage	1.750	0	28.845
5. Overige publieksinkomsten	0	0	0
6. Publieksinkomsten buitenland	5.855	1.500	12.425
7. Totale publieksinkomsten (1+6)	222.294	185.734	187.370
8. Sponsorinkomsten	0	0	0
9. Vergoedingen coproducent	33.167	46.500	87.166
10. Overige directe inkomsten	126.965	101.673	107.730
11. Totaal overige directe inkomsten (8+9+10)	160.132	148.173	194.896
12. Totaal directe inkomsten (7+11)	382.426	333.907	382.265
13. Indirecte inkomsten	6.968	0	8.893
14. Private middelen – particulieren/vriendenverenigingen	0	0	0
15. Private middelen – bedrijven	0	0	0
16. Private middelen – private fondsen	3.250	119.167	37.400
17. Private middelen – goede doelenloterijen	0	0	0
18. Totale bijdragen uit private middelen (14+15+16+17)	3.250	119.167	37.400
19. Totaal eigen inkomsten (12+13+18)	392.644	453.074	428.559
20. Baten in natura	0	0	0
<u>Subsidies</u>			
21. Totaal structureel OCW	1.002.682	1.013.762	953.762
22. Totaal structureel Provincie	431.363	431.362	410.822
23. Totaal structureel Gemeente	53.736	53.169	51.560
24. Totaal structureel publieke subsidie overig	0	0	0
25. Totaal structurele subsidies (21+22+23+24)	1.487.781	1.498.293	1.416.144
26. Incidentele publieke subsidies	106.333	23.000	164.405
27. Totaal subsidies (25+26)	1.594.114	1.521.293	1.580.549
Totale baten (19+20+27)	1.986.758	1.974.367	2.009.107

24 APR. 2025

Voor waarmerkingsdoeleinden

LASTEN	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
<u>Beheerlasten</u>			
1. Beheerlasten materieel	238.825	209.316	216.755
2. Beheerlasten personeel	235.639	227.338	209.168
3. Totale beheerlasten (1+2)	474.465	436.654	425.923
<u>Activiteitenlasten</u>			
4. Activiteitenlasten materieel	273.084	293.308	277.855
5. Activiteitenlasten personeel	1.239.581	1.243.154	1.378.635
6. Totale activiteitenlasten (4+5)	1.512.665	1.536.462	1.656.490
 Totale lasten (3+6)	 -1.987.130	 -1.973.116	 -2.082.413
 SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING	 -371	 1.251	 -73.306
Saldo rentebaten en -lasten	-4.252	-1.251	-759
 EXPLOITATIERESULTAAT	 -4.624	 0	 -74.065
 <u>Resultaatbestemming</u>			
Bestemmingsres. locatie & maatschappelijke werking	0		-55.000
Bestemmingsres. jubileumactiviteiten 2025 (vh: covid19)	0		-19.065
Bestemmingsreserve automatisering	-5.500		-5.500
Algemene reserve	876		5.500
Totaal resultaatbestemming	-4.624		-74.065

24 APR. 2025

Voor waarmerkingsdoeleinden

KASSTROOMOVERZICHT

KASSTROOMOVERZICHT

I. Kasstroom uit operationele activiteiten

Exploitatieresultaat

Afschrijvingen materiële vaste activa

Mutatie vorderingen

Mutatie kortlopende schulden

Kasstroom uit operationele activiteiten

II. Kasstroom uit investeringsactiviteiten

Investerings in materiële vaste activa

Desinvesteringen materiële vaste activa

Mutatie liquide middelen I + II

Liquide middelen einde boekjaar

Liquide middelen begin boekjaar

Mutatie liquide middelen

	2024	2023
	-4.624	-74.065
	14.645	10.183
	10.021	-63.882
	93.999	-94.815
	141.446	-103.357
	235.445	-198.172
	245.466	-262.054
	-7.692	-17.836
	0	0
	-7.692	-17.836
	237.774	-279.889
	2024	2023
	596.021	358.247
	-358.247	-638.137
	237.774	-279.889

24 APR. 2025

Voor waarmerkingsdoeleinden

2. Toelichting op de jaarrekening

24 APR. 2025

Voor waarmerkingsdoeleinden

1. GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

1.1 DOEL

De stichting heeft ten doel:

Het mogelijk maken van theaterproducties voornamelijk gericht op jeugd en jongeren, alsmede het artistieke werk te onderwijzen, te ontwikkelen, te publiceren, doen vertonen of ten gehore brengen en al hetgeen daarmee verband houdt en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De stichting beoogt niet het maken van winst.

1.2 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

In hoofdlijnen worden de volgende grondslagen gehanteerd:

Algemeen

- de jaarrekening is opgesteld overeenkomstig RJ 640;
- tenzij anders vermeld zijn alle activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden;
- De in kolom *begroting 2024* opgenomen cijfers betreffen de begroting 2024 zoals ingediend in oktober 2023 bij de Provincie Limburg.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

- materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische verkrijgingsprijs, verminderd met de toegepaste afschrijvingen;
- materiële vaste activa worden afgeschreven met een vast percentage van de verkrijgingsprijs, gebaseerd op de geraamde economische levensduur, tenzij een onvoorziene daling van de bedrijfswaarde aanleiding geeft tot extra afschrijvingen;
- vorderingen op debiteuren zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, rekening houdend met een volgens de statische methode bepaalde voorziening voor oninbaarheid;

Waarderingsgrondslagen voor de resultaatsbepaling

- als omzet wordt verantwoord de opbrengst van de verkochte en geleverde goederen en diensten en de op het boekjaar betrekking hebbende subsidies;
- met uitzondering van de voorbereidings- en de repetitiekosten worden de productiekosten ten laste van het boekjaar gebracht waarin voorstellingen worden gespeeld;
- de overige kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee verband houdende opbrengsten in aanmerking worden genomen;

24 APR. 2025

Voor waarmerkingsdoeleinden

2. TOELICHTING OP DE BALANS

2.1 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Verbouwing	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfs- middelen
Boekwaarde per 1 januari	648	14.490	10.885
Aanschaffen boekjaar	0	6.752	940
Afschrijvingen boekjaar 10 - 20%	-648	-852	0
Afschrijvingen boekjaar 33%	0	-8.648	-4.496
Desinvestering boekjaar	0	0	-3.028
Afschrijving desinvestering boekjaar	0	0	3.028
Boekwaarde per 31 december	0	11.741	7.328
Totale aanschafwaarde	0	0	0
Cumulatieve afschrijvingen	7.778	42.810	117.721
Boekwaarde per 31 december	7.778	42.810	117.721

	2024	2023
Boekwaarde per 1 januari	26.022	18.369
Aanschaffen boekjaar	7.692	17.836
Afschrijvingen boekjaar 10 - 20%	-1.501	-1.107
Afschrijvingen boekjaar 33%	-13.144	-9.076
Desinvestering boekjaar	-3.028	0
Afschrijving desinvestering boekjaar	3.028	0
Boekwaarde per 31 december	19.069	26.022
Totale aanschafwaarde	0	163.643
Cumulatieve afschrijvingen	168.308	-137.621
Boekwaarde per 31 december	168.308	26.022

2.2 DEBITEUREN

Saldo uitstaande debiteuren	36.984	115.658
	36.984	115.658

2.3 VORDERINGEN BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN

Omzetbelasting	24.640	24.863
----------------	--------	--------

24 APR. 2025

	2024	2023
2.4 OVERLOPENDE ACTIVA		
Te ontvangen inzake producties	677	22.656
Te ontvangen ziekengelden	2.339	0
Te ontvangen diversen	8.874	0
Waarborgsommen	3.288	6.243
Vooruitbetaalde kosten	5.023	5.876
Kruisposten	424	953
	<u>20.625</u>	<u>35.727</u>
2.5 LIQUIDE MIDDELEN		
Kas	2.616	0
Banken r.c.	52.414	57.406
Bank, zakelijke spaarrekening	540.992	300.841
	<u>596.021</u>	<u>358.247</u>
2.6 ALGEMENE RESERVE		
Stand per 1 januari	224.683	219.183
Exploitatiesaldo boekjaar	-4.624	-74.065
Van bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	0	55.000
Van bestemmingsreserve covid19	0	19.065
Van bestemmingsreserve automatisering	5.500	5.500
Egalisatiereserve provincie Limburg aandeel resultaat	0	0
Stand per 31 december	<u>225.560</u>	<u>224.683</u>
2.7 BESTEMMINGSRESERVE LOCATIEPROJECTEN & MAATSCHAPPELIJKE WERKING		
Stand per 1 januari	0	55.000
Onttrekking bestemming ZuidZone	0	-55.000
Stand per 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>
2.8 BESTEMMINGSRESERVE JUBILEUMACTIVITEITEN 2025 (vh: covid19)		
Stand per 1 januari	60.935	80.000
Mutatie huidig boekjaar	0	-19.065
Stand per 31 december	<u>60.935</u>	<u>60.935</u>
2.9 BESTEMMINGSRESERVE AUTOMATISERING		
Stand per 1 januari	8.000	13.500
Mutatie huidig boekjaar	-5.500	-5.500
Stand per 31 december	<u>2.500</u>	<u>8.000</u>

24 APR. 2025

	2024	2023
2.10 EGALISATIERESERVE PROVINCIE LIMBURG		
Stand per 1 januari	0	0
Mutatie aandeel tekort/overschot boekjaar	-1.004	-15.145
Uit algemene reserve	1.004	15.145
Stand per 31 december	0	0

2.11 SCHULDEN BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN

Loonbelasting en gerelateerde heffingen	23.221	21.432
Pensioenpremies	9.962	12.897
	33.182	34.329

2.12 SUBSIDIEVERSTREKKERS

Provincie Limburg vooruit ontvangen projectsubsidie 2021	8.595	8.595
Gemeente Sittard-Geleen vooruit ontvangen inzake Artist in School	0	19.500
Fonds Cultuurparticipatie vooruit ontvangen inzake ZuidZone t/m 2028	166.667	0
	175.262	28.095

2.13 OVERLOPENDE PASSIVA

Vooruit ontvangen bijdragen	34.491	41.868
Reservering voor vakantiegeld	35.551	30.397
Te betalen kosten	32.050	32.920
Accountantskosten	12.705	12.100
	114.798	117.285

2.17 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Over de kunstenplanperiode 2021-2024 is door het Ministerie van OCW een subsidie toegekend van € 3.381.416 te verhogen met de arbeidskosten- en prijsontwikkeling. Door de Provincie Limburg is over genoemde kunstenplanperiode een subsidie toegekend van maximaal € 1.555.200.

De ruimte binnen de schouwburg wordt gehuurd van de gemeente Sittard-Geleen. De huurprijs bedraagt vanaf 2024 circa € 56.000 per jaar en wordt jaarlijks geïndexeerd. Tevens worden twee eengezinswoningen en een opslagruimte gehuurd, de gezamenlijke huurprijs is circa € 35.000 per jaar. Per september 2024 betreft het nog één eengezinswoning.

Voor de periode 2025 – 2028 heeft Het Laagland met Stichting De Domijnen een nieuwe huurovereenkomst afgesloten voor de huisvesting binnen het Toon Hermans Theater met een looptijd van vier jaar. De huurprijs bedraagt € 60.000 in 2025, € 70.000 in 2026 en € 80.000 in 2027 en 2028. Bedragen zijn exclusief jaarlijkse indexatie en een jaarlijks voorschot betreffende energie- en servicekosten van tenminste € 20.000. De gemeente Sittard-Geleen draagt in 2025 bij aan deze stijging van de huisvestingslasten door een extra subsidie van € 20.000 en heeft de intentie uitgesproken dit bedrag in de verdere jaren te zullen verhogen. Voor de huisvesting van acteurs/tijdelijke artistieke medewerkers huurt Het Laagland een woonhuis naast externe opslagruimtes voor decors, met een gezamenlijke huurprijs vanaf 2025 van circa € 25.000 per jaar.

24 APR. 2025

Voor waarmerking:

3. TOELICHTING OP DE FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
3.1 OVERIGE DIRECTE INKOMSTEN			
Workshops en deelnemersbijdragen JLL	32.194	17.850	22.821
Bijdragen aan ZuidZone	49.426	56.300	40.326
Bijdrage aan Artist in School 2024	22.822	27.523	37.901
Inkomsten filmvertoningen Met zonder ballen	1.717	0	2.318
Thuis in je hoofd, Koraal	20.007	0	0
Overige directe inkomsten	798	0	4.364
	<u>126.965</u>	<u>101.673</u>	<u>107.730</u>
3.2 INDIRECTE INKOMSTEN			
Overige opbrengsten	<u>6.968</u>		
3.3 PRIVATE MIDDELEN / PRIVATE FONDSEN			
Stichting Theater na de Dam	1.500		
Norma fonds	<u>1.750</u>		
	<u>3.250</u>		
3.4 INCIDENTELE PUBLIEKE SUBSIDIES			
Fonds voor Cultuurparticipatie (ZuidZone)	83.333		
Gemeente Sittard-Geleen (Artist in school 2023/2024)	<u>23.000</u>		
	<u>106.333</u>		

24 APR. 2025

3.5 BEHEERSLASTEN PERSONEEL

Vast contract

Personeelslasten per onderdeel

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
Directie (1,0/1,0/1,0 FTE)	114.703	115.780	106.775
Financiële administratie (1,42/0,97/1,01 FTE)	112.765	80.645	74.995
Ziekengeld financiële administratie	0	0	-621
	<u>227.468</u>	<u>196.425</u>	<u>181.148</u>

Overige Personeelslasten

Reis- en verblijfskosten	6.985	6.750	5.557
Scholing	850	2.700	4.700
Overige	336	225	4.868
	<u>8.171</u>	<u>9.675</u>	<u>15.126</u>

Totaal beheerslasten personeel vast	<u>235.639</u>	<u>206.100</u>	<u>196.274</u>
-------------------------------------	----------------	----------------	----------------

Tijdelijk contract

Personeelslasten per onderdeel

Financiële administratie (0,0/0,28/0,0 FTE)	0	20.163	11.213
	<u>0</u>	<u>20.163</u>	<u>11.213</u>

Overige Personeelslasten

Reis- en verblijfskosten	0	750	617
Scholing	0	300	522
Overige	0	25	541
	<u>0</u>	<u>1.075</u>	<u>1.681</u>

Totaal beheerslasten personeel tijdelijk	<u>0</u>	<u>21.238</u>	<u>12.894</u>
--	----------	---------------	---------------

Totaal beheerslasten personeel	<u>235.639</u>	<u>227.338</u>	<u>209.168</u>
--------------------------------	----------------	----------------	----------------

24 APR. 2025

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
3.7 ACTIVITEITENLASTEN PERSONEEL			
<u>Vast contract</u>			
<u>Artistieke leiding</u>			
- vast personeel (1,0/1,0/1,0 FTE)	114.703	115.780	106.818
ziekengeld artistieke leiding	-17.498	0	0
	<u>97.205</u>	<u>115.780</u>	<u>106.818</u>
<u>Uitvoerend personeel</u>			
Inspiciënten/technici			
vast personeel (0,89/0,89/0,59 FTE)	64.966	65.516	42.400
	<u>64.966</u>	<u>65.516</u>	<u>42399,94194</u>
<u>Overig personeel</u>			
Vast personeel (4,37/6,26/5,31FTE)	293.807	420.402	327.155
ziekengeld overig vast personeel	-5.528	0	0
	<u>288.279</u>	<u>420.402</u>	<u>327.155</u>
<u>Overige personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfkosten	7.412	5.000	8.065
Séjours	187	0	310
Scholing	5.451	4.250	4.174
Overige	3.547	3.750	3.751
	<u>16.597</u>	<u>13.000</u>	<u>16.300</u>
Totaal activiteitenlasten personeel vast	<u>467.047</u>	<u>614.698</u>	<u>492.673</u>

24 APR. 2025

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
<u>Tijdelijk contract</u>			
<u>Artistiek kader tijdelijk (regisseurs, dramaturgen, etc.)</u>			
<i>tijdelijk personeel (1,13/0,73/0,6 FTE)</i>	65.898	57.382	45.283
<i>subsidie loonkosten</i>	0	0	-6.008
	<u>65.898</u>	<u>57.382</u>	<u>39.275</u>
<u>Uitvoerend personeel tijdelijk (acteurs, technici, etc.)</u>			
<i>tijdelijk personeel (1,37/1,48/3,39 FTE)</i>	112.713	117.922	219.913
	<u>112.713</u>	<u>117.922</u>	<u>219.913</u>
<u>Overige personeel (tijdelijk)</u>			
<i>marketing/productie/matchmaking (1,87/0,08/0,92 FTE)</i>	123.343	5.760	47.565
<i>stagiaires (0,72/2,00/0,43 FTE)</i>	3.333	8.400	1.991
	<u>126.676</u>	<u>14.160</u>	<u>49.556</u>
<u>Overige personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfkosten	7.412	5.000	8.065
Séjours	187	0	310
Scholing	5.451	4.250	4.174
Overige	3.547	3.750	3.751
	<u>16.597</u>	<u>13.000</u>	<u>16.300</u>
 Totaal activiteitenlasten personeel tijdelijk	 <u>321.884</u>	 <u>202.464</u>	 <u>325.043</u>
 <u>Inhuur</u>			
Regisseurs, choreografen, artistieke medewerkers	203.447	214.297	324.291
Uitvoerend personeel/inspiciënten/technici	176.174	159.800	159.728
Overig personeel	71.029	51.895	76.900
	<u>450.650</u>	<u>425.992</u>	<u>560.919</u>
 Totaal activiteitenlasten personeel (tijdelijk + vast)	 <u>1.239.581</u>	 <u>1.243.154</u>	 <u>1.378.635</u>

24 APR. 2025

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
3.8 ACTIVITEITENLASTEN MATERIEEL			
<u>Vorbereiding</u>			
Overige voorbereidingskosten	22.672	35.433	57.597
<u>Uitvoering</u>			
Overige uitvoeringskosten	201.770	201.874	166.365
<u>Specifieke publiciteit</u>			
Publiciteit producties/voorstellingen	48.642	56.000	53.893
Totaal	273.084	293.308	277.855
3.9 SALDO RENTEBATEN EN -LASTEN			
Bankrente, baten	0	0	0
Bankrente en -kosten	-4.252	-1250	-759
	-4.252	-1250	-759

24 APR. 2025

4. SPECIFICATIES LONEN EN FTE'S

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
4.1 OVERZICHT LONEN EN SALARISSEN			
Lonen en salarissen	753.356	754.493	740.932
Sociale lasten	166.819	167.071	162.061
Pensioenlasten	86.055	86.185	81.114
	<u>1.006.230</u>	<u>1.007.750</u>	<u>984.106</u>
Ontvangen ziekengelden	-23.026		-6.629
	<u>983.204</u>	<u>1.007.750</u>	<u>977.477</u>

	Huidig boekjaar		Begroting		Vorig boekjaar	
	€	fte	€	fte	€	fte
4.2 PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS						
1. Waarvan vast contract	700.944	8,68	798.123	10,12	658.142	8,91
2. Waarvan tijdelijk contract	305.287	5,09	209.627	4,49	325.964	5,52
3. Subtotaal lonen	1.006.230	13,77	1.007.750	14,61	984.106	14,43
4. Waarvan inhuur	450.650		425.992		560.919	
5. Personeelslasten totaal (3+4)	1.456.881		1.433.742		1.545.025	
<i>Lonen exclusief ziekengelden</i>	<i>1.006.230</i>		<i>1.007.750</i>		<i>984.106</i>	
<i>Ontvangen ziekengelden</i>	<i>-23.026</i>		<i>0</i>		<i>-6.629</i>	
<i>Lonen inclusief ziekengelden</i>	<i>983.204</i>		<i>1.007.750</i>		<i>977.477</i>	
<i>Inhuur</i>	<i>450.650</i>		<i>425.992</i>		<i>560.919</i>	
<i>Personeelslasten incl. ziekengelden</i>	<i>1.433.855</i>		<i>1.433.742</i>		<i>1.538.396</i>	
Vrijwilligers	Aantal		Aantal		Aantal	
5. Vrijwilligers: fte	0,52		0,41		0,71	
6. Vrijwilligers: Personen	20		14		20	

24 APR. 2025

5. WET NORMERING TOPINKOMENS (WNT)

4.3 GEGEVENS WNT

S.C.A. Mager	2024	2023
Functie	Algemeen directeur/bestuurder	Algemeen directeur/bestuurder
Duur dienstverband	Januari t/m december	Januari t/m december
Omvang dienstverband in fte	1	1
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	Echte	Echte
Individueel WNT-maximum	€ 233.000	€ 223.000
Beloning	€ 86.792	€ 81.306
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0
Beloning betaalbaar op termijn	€ 11.178	€ 10.350
Totale bezoldiging	€ 97.970	€ 91.656

I.M. Zuiderland-Derksen	2024	2023
Functie	Artistiek directeur/bestuurder	Artistiek directeur/bestuurder
Duur dienstverband	Januari t/m december	Januari t/m december
Omvang dienstverband in fte	1	1
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	Echte	Echte
Individueel WNT-maximum	€ 233.000	€ 223.000
Beloning	€ 86.792	€ 81.023
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0
Beloning betaalbaar op termijn	€ 11.178	€ 10.350
Totale bezoldiging	€ 97.970	€ 91.373

24 APR. 2025

3. Overige gegevens

PRESTATIEOVERZICHT

	Begroot		Realisatie	
	2021	2024	2024	2023
PRODUCTIES	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
1. Grote zaal	1	0	0	0
2. Midden en kleine zaal	10	10	11	14
3. Online producties	0	0	1	0
4. Totaal producties	11	10	12	14

VOORSTELLINGEN	Vorst. Bezoek		Vorst. Bezoek		Vorst. Bezoek		Vorst. Bezoek	
<i>Reguliere voorstellingen</i>								
5. Standplaats	29	4.760	28	3.435	38	2.670	29	1.948
6. Buiten standplaats	66	8.060	74	9.500	91	10.049	86	8.293
7. Buitenland	12	1.680	10	1.470	3	261	6	1.000
8. Online	0	0	0	0	3	0	0	0
9. Regulier totaal (5+6+7+8)	107	14.500	112	14.405	135	12.980	121	11.241
<i>Specificatie bezoekers regulier</i>								
10. Waarvan gratis zaal		1.350		1.330		1.781		2.155
11. Waarvan gratis online		0		0		0		0
12. Waarvan betaald zaal		13.150		13.075		11.199		9.086
13. Waarvan betaald online		0		0		0		0
14. Totaal reguliere vst		14.500		14.405		12.980		11.241
<i>Schoolgebonden vst.</i>								
15. Zaal (niet online)	254	20.647	302	21.096	135	14.870	140	12.431
16. Online	0	0	0	0	0	0	0	0
17. Totaal schoolgebonden	254	20.647	302	21.096	135	14.870	140	12.431

18. Totaal vst. en bezoekers	361	35.147	414	35.501	270	27.850	261	23.672
-------------------------------------	------------	---------------	------------	---------------	------------	---------------	------------	---------------

Aan: Raad van Toezicht
Stichting Het Laagland
Postbus 133
6130AC Sittard

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting Het Laagland te Sittard gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Laagland op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2024 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en het controleprotocol Wet Normering Topinkomens 2024.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Laagland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting nauwkeurig en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

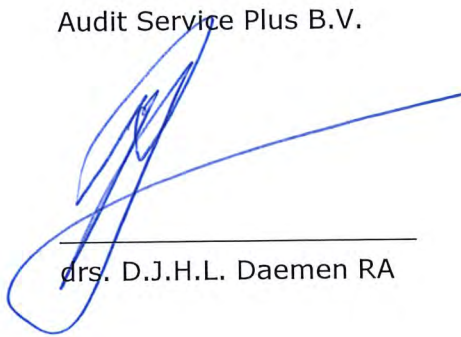
Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Verder zijn wij van oordeel dat is voldaan aan de geldende voorwaarden en verplichtingen zoals opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking van de Provincie Limburg van 2 december 2020, kenmerk 2020/48893 en het controleprotocol eindverantwoording subsidies Provincie Limburg.

Geleen, 24 april 2025

Hoogachtend,
Audit Service Plus B.V.

A large, stylized handwritten signature in blue ink is written over the signature line.

drs. D.J.H.L. Daemen RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle- informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.